

**А вось для мас
энцыклапеды
бракуе...**

С. 2 — 3

**Метадыст
па шляхецкай
культуры?**

С. 4 — 5

**Музей дызайну:
патрэба ёсць
або няма?**

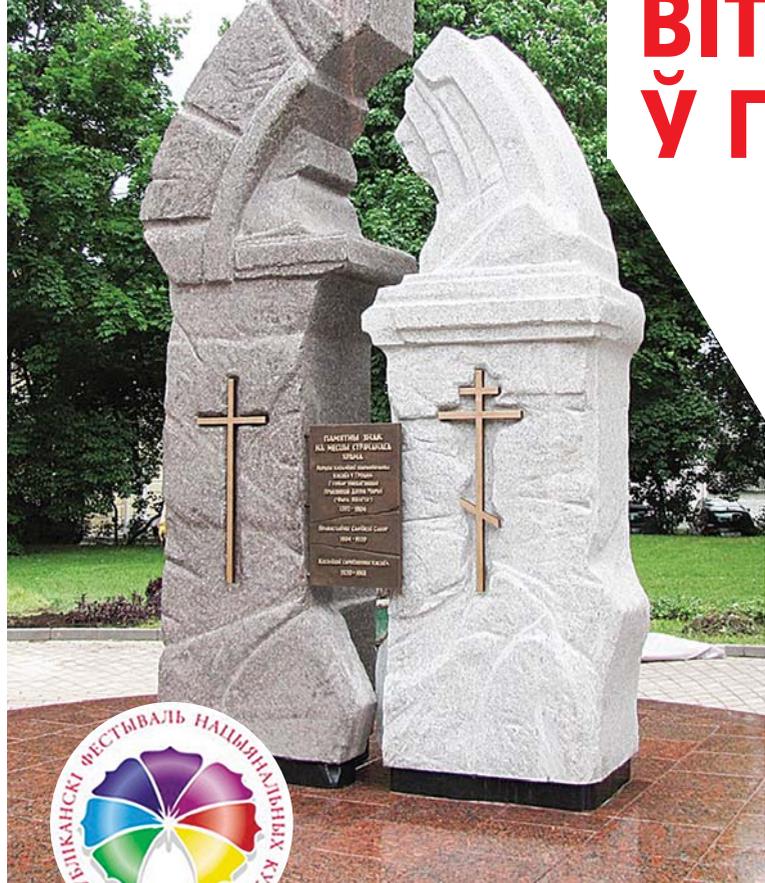
С. 6 — 7

**"Вясковы
Рэнесанс":
праект распачаты**

С. 12

**Ля Чорнага мора:
эпапея Міхаіла
Савіцкага**

С. 15

АД ФАРЫ ВІТАЎТА Ў ГРОДНЕ...

Гэтымі днямі на Беларусі бярэ старт насычанае падзеямі фестывальнае лета... Далучайцеся!

...ДА БРАМЫ САПЕГАЎ У РУЖАНАХ

Фота Ільі СВІРЫНА

Фота Марка ХАРЛАМОВА

С. 2

УВАГА!

Праекты развіцця

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Гучала музыка... Не тая і не там!

Неспасцігальнасць абедзеннага часу

Не дарэмна сённяшні артыкул цалкам прысвечаны культуры Баранавіцкага раёна, які, як душ Шарко, запомніўся неверагоднымі кантрастамі ў самых розных праявах культурнага быцця. Што і казаць, такі "душ" для журналіста — рэч карысная: не дае расслабіцца, забяспечвае ежу для крытычнага роздуму і падштурхоўвае да аналізу самых розных праяў нашага творчага жыцця (ад захавання працоўнай дысцыпліны да асэнсавання прафесійнай годнасці работніка культуры). А без роздуму і аналізу які артыкул атрымаецца? Шэры ды нецікавы. Але не будзем самі сабе сурочыць...

Яўген РАГІН і Кастусь АНТАНОВІЧ
Мінск — Мінская — Гродзенская — Брэсцкая вобласці — Мінск

Каб кот не плакаў

Пра славу тую летнюю рэзідэнцыю Радзівілаў і велічны касцёл **вёскі Паланечка** "Культура" пісала неаднаразова. Нагодай завітаць туды яшчэ раз стаў ліст ад нашай чытачкі з вёскі Русіно Людмілы Антыховіч, устрывожанай захаваннем старадаўняй спадчыны. Заадно захачелі пазнаёміцца з мясцовай клубнай установай. На жаль, пад час нашай візіту Дом культуры ў Паланечцы быў зачынены на абед. Так і не давялося нам даведацца, чый ба-

рельеф аздабляе бакавы фасад будынка. Па ўсім выдавала, што Васіля Іванавіча Чапаева. Мо мясцовая гаспадарка калісьці называлася ў гонар славутага героя Грамадзянскай вайны ды шматлікіх анекдотаў? Прэцэдэнты таму на Беларусі маюць месца быць: ля аднаго з сельскіх клубаў Калінкавіцкага раёна ўстаноўлены бюст легендарнага военачальніка...

Не даведаліся ад культуротнікаў мы і пра выкарыстанне багатай гістарычнай спадчыны. А мо неўзабаве ў добраўпарад-

каваным парку будуць ладзіцца адметныя музычныя фэсты? Тым больш, па прыездзе ў Мінск нас чакала навіна: у палаца з'явіўся новы ўладальнік. Гісторыка-культурная каштоўнасць абышлася адзінаму пакупніку (мінскай будаўнічай фірме), які ўдзельнічаў у аўкцыёне, у 533 мільёны рублёў.

Галоўнае патрабаванне, якое выстаўлялася да патэнцыйнага пакупніка гісторыка-культурнай каштоўнасці, — захаванне яе гістарычнага аблічча. Як адзначыў новы ўласнік — дырэктар фірмы Віктар Буднік, зацягваючы з рэстаўрацыяй прадпрыемства не плануе і неўзабаве палац набудзе новае жыццё. Будзем спадзявацца, што задума гэтая спраўдзіцца, а на карце нашай краіны з'явіцца годны турыстычны аб'ект, даступны не толькі для карпаратыўных ды зможных аматараў адпачыць, але і для кожнага ахвотнага пазнаёміцца са спадчынай свайго краю. На вялікі жаль, прыкладаў таму па рэспубліцы — кот наплакаў...

(Не)лірычнае адступленне
Яўгена РАГІНА

Хадзіў па зарослым прыпалацавым дварыку, слухаў нахабных салаўёў і вельмі палюхаўся спачатку ад таго, што кожны мінак на паркавай сцежцы надзвычай шчыра са мной вітаўся. Потым прызвычаіўся. Зрэшты, гаворка — пра векавую вясковую філасофію ўсеагульнай дабрыні: гэта — мая вёска, гэта — мой госць, з якім грэх не павітацца... Я люблю камандзіроўкі за вось такія пранізілівыя моманты шчасця: Беларусь — мой дом, амаль кожны тут — сваяк, родзіч ці аднадумца! І мне лёгка дыхаецца ў гэтым гасцінным доме, дзе замест даху — бясконцае салаўінае неба...

Лісты ў будучыню

Не маглі абмінуць і радзіму славутага Адама Міцкевіча. Навігатар прывёў нас у **вёску Завоссе**, праўда, і намёку на прысутнасць тут музея не заўва-

жылі. Дапамаглі мясцовыя жыхары, якія не толькі падказалі шлях на музейнае Завоссе (яно за пару кіламетраў ад аднайменнага населенага пункта), але і пахвалілі гэтую ўстанову культуры. І праўда, у Завоссі нас чакала шмат цікавага. Музей-сядзіба Адама Міцкевіча — так бы мовіць, анклаў на баранавіцкай зямлі, бо з'яўляецца не структурнай адзінкай аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Баранавіцкага райвыканкама, а філіялам Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры. У выніку такога становішча рэчаў кіраўнік установы ў Завоссі афіцыйна з'яўляецца загадчыкам...

— Не, я не загадчык, а дырэктар! — катэгарычна даводзіць нам Анатоль Еўмянькоў, адстойваючы асабістую прафесійную годнасць...

Працяг аўтатура па паселішчах Брэстчыны чытайце на старонках 10 — 11.

Шануючы кнігі прадстаўнічага класа, што маюць элітную паліграфію, цудоўны дызайн і глыбокі змест, немалую, а мо і пераважную колькасць патрэбнай мне інфармацыі атрымліваю з выданняў, якія не прэтэндуюць на асаблівую навукападобнасць. Часта, калі часу бракуе, аддаю перавагу не тамам, а брашурам, не манаграфіям, а дайджэстам, не навукавай, а папулярызатарскай літаратуры. Чытанкі, што, пагартаўшы, не шкада забыць у электрычцы, уяўляюцца мне надзвычай важным чыннікам інфармацыйнай прасторы. Яны, мяркуючы на ​​немалых накладках і стабільнай прысутнасці на выдавецкім рынку, ахопліваюць велізарную аўдыторыю. У любым выпадку, ставіцца да іх з пагардай не варта. Мае развагі не датычацца чытва авантурна-скандальнага зместу пра ўсялякія "таямніцы гісторыі" і невытлумачальныя прыродныя з'явы — гэта іншая тэма. Гаворка ж ідзе пра папулярызатарскую літаратуру, што грунтуецца на больш-менш аб'ектыўным асэнсаванні вартай даверу факталогіі. Пра літаратуру з энцыклапедычным, асветніцкім ухілам.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

"Кантрольны пакет" належыць не нам?

Частка I

Чаму мы не канцэнтруемся на масавым энцыклапедычным рынку? Даследаванне "К"

Мяркуючы па паліцах крам і шапікаў "Белсаюздруку", сёння ў Беларусі "кантрольны пакет" гэтага сегмента інфармацыйнага рынку належыць не нам. Паўсюдна вам трапяцца на вока пазначаныя выдавецкім знакам італьянскай кампаніі серыі брашур па самых розных галінах ведаў. Тая кампанія існуе больш як сто гадоў, працуе больш чым у сарака краінах свету. Расійская рэдакцыя вядзе больш за трыццаць праектаў, а прадукцыя італьянскага выдавецкага дома на рускай мове распаўсюджваецца ў шэрагу краін СНД, у тым ліку і ў Беларусі.

Кантэкст — глабальны, аўдыторыя — свая

Біялогія, геаграфія, этнаграфія, мода ў гістарычнай рэтраспектыве, архітэктура, парусны флот, авіяцыя, аўтапрам, нумізматыка, гісторыя войнаў і гісторыя матэрыяльнай культуры, жыццяпісы выбітных асоб — здаецца, няма такой галіны ведаў, да папулярызатыі якой не спрычыніліся б згаданыя выдаўцы. Сабраўшы ўсе выпускі — ілюстраваныя нарысы — той або іншай серыі (у камплект уваходзіць папка альбо каробка для брашур), становішыся ўладальнікам, лічы, энцыклапедычнага даведніка. Кожная брашура — яго асобны раздзел. Колькасць

раздзелаў у праекце звычайна вагаецца ў межах некалькіх дзясяткаў, аднак жа вельмі шануецца лічба 100. Скажам, серыя "100 чалавек, якія змянілі хад сусветнай гісторыі", "100 бітваў, якія змянілі свет"...

Дзейнасць італьянскіх выдаўцоў носіць глабальскі кантэкст і выглядае як спроба ўзняцца ў духоўнай сферы над дзяржаўнымі межамі, вызначыць у гісторыі цывілізацыі ўніверсальныя чыннікі і акрэсліць свае асаблівую "зборную каманду Чалавецтва". Але пры гэтым спецыялісты выдавецкага дома, кіруючыся логікай менеджменту, улічваюць асаблівасці нацыянальных і рэгіянальных аўдыторыяў, гісторыка-культурныя традыцыі розных краін і народаў. Працуе кампанія і па

лакальных праграмах. Была, да прыкладу, серыя, прысвечаная выбітным постацям расійскай гісторыі. Зараз у нашых шапіках можна пабачыць серыі, прысвечаныя расійскім храмам, палацам, сядзібам. Падобна на тое, што поспех мае і серыя "Аўталегенды СССР". Кожны яе выпуск — гэта брашура і мадэль аўтамабіля. А вельмі папулярную серыю "Рускія танкі" стварае для Расіі ды СНД англійскае выдавецтва...

Як я ўжо адзначаў, у сабраным выглядзе серыя ўяўляе з сябе энцыклапедычны даведнік. Але ж збіраць асобныя выпускі ў камплект цягам некалькіх гадоў значна цікавей, чым адразу прыдбаць немалога памеру кнігу. Гэта як глядзець па тэлебачанні серыял, сюжэт яко-

Мяркуючы па паліцах крам і шапікаў "Белсаюздруку", сёння ў Беларусі "кантрольны пакет" гэтага сегмента інфармацыйнага рынку належыць не нам. Паўсюдна вам трапяцца на вока пазначаныя выдавецкім знакам італьянскай кампаніі серыі брашур па самых розных галінах ведаў. Тая кампанія існуе больш як сто гадоў, працуе больш чым у сарака краінах свету...

га зразумелы, а дэталі могуць быць нечаканымі. Зрэшты, такі занятак зацягвае, і чытач, сабраўшы адну серыю, можа запаліцца цікавасцю і да сумежнай тэматыкі. Скажам, ужо маючы "Танкі", пераключыцца на "Самалёты".

Глядзім на свет чыімі вачыма?

Гледзячы на ​​італьянцаў, якія фактычна кантралююць вялікі сегмент рускамоўнага чытацкага рынку, за маштабныя праекты папулярызатарскага кірунку ўзяліся нашы суседзі-расіяне. Сярод іх асабіста мяне зацікавілі "Вялікія мастакі" і "Вялікія музеі свету": якасныя друк і макет, карэктныя тэксты і прымальны кошт.

Для канкрэтнага чытача, як правіла, не істотна, у якім выдавецтве патрэбная яму кніга пабачыла свет. Але "масавы чытач" — гэта ўжо іншы маштаб. Бо гаворка ідзе пра інфармацыю, здольную ўплываць на грамадскую думку.

Ніяк не абмінуць тую акалічнасць, што нават калі сама інфармацыя вонкава "нейтральная", яе падборка і сэнсавыя акцэнты заўжды тэндэнцыйныя. Да прыкладу, адносна кола геніяў планетарнага маштабу ў свеце існуе кансэнсус: Рафаэль ён і ў Афрыцы Рафаэль. Але пры гэтым даведнікі, прысвечаныя шэдэўрам сусветнай культуры, будуць адозначацца зместам у залежнасці ад краіны выдання, бо з'яўляецца спакуса "перацягнуць коўдру на сябе" і склаці "сусветны спіс" такім чынам, каб у ім дамінавалі родныя імёны ды аб'екты.

Сярод 100 альбомаў "Вялікія мастакі" больш за 50 прысвечана рускім творцам. Праўда, прыналежнымі выключна да рускай культуры трактуецца Іван Хруцкі, Марк Шагал і Казімір Малевіч, якіх сваімі ці датычнымі да сваёй гісторыі лічыць таксама Беларусь. Паводле такога ж прыцыпу пабудаваны серыі "Вялікія паэты" і "Вялікія кампазітары". Але ж, мяркуючы, што ставіць побач як роўных, як аднолькава значных для сусветнай цывілізацыі Веласкеса і Шышкіна, Гойю і Глазунова не надта карэктна. Відавочна, праект не мае на мэце аб'ектыўнае адлюстраванне гісторыі мастацтва. Ёсць у мяне польскае выданне 1970-х гадоў "100 славуных карцін": даведнік па гісторыі сусветнага жыцця ад часоў Старажытнага Егіпта да другой паловы XX стагоддзя. Дык там колькасць твораў польскіх мастакоў таксама зашкальвае. У амерыканскай літаратуры па гісторыі сусветнага мастацтва, якую мне даводзілася гартаць, Усходняя Еўропа ўвогуле ігнаруецца. Але падрабязна разглядаюцца ўласна амерыканскія здабыткі, якія, на маю думку, больш адпавядаюць рэгіянальнаму, а не сусветнаму ўзроўню. Так што гэта справа звычайная.

Усе так робяць, і не было б нам да гэтага справы, каб папулярныя ў суседняй краіне выдавецкія праекты не выходзілі за яе межы. Праблема, аднак, у тым, што яны распаўсюджваюцца і на рускамоўную прастору краін СНД. На Беларусь, у прыватнасці. Фактычна мы прызываемся глядзець на свет чужымі вачыма.

Можа, такую ​​саступку трэба ўспрымаць як непазбежную плату за інтэграцыю ў сусвет-

Што каментуюць чытачы ў Сеціве?

"Пакуль архівы не канулі ў Лету" / № 21

Anna Kisliutyna:

"Ужо некалькі дзён думаю пра гэта... У Беларусі вельмі мала сапраўдных вучоных. Ну, можа, з хімікамі-фізікамі ўсё ў парадку, а вось з гуманітарнай навукай — проста швах. Ці не адзіным вучоным, чые кнігі па гісторыі эстэтычнай думкі я чытала, быў Уладзімір Конан. Здавалася б, яго рукапісы пасля смерці павінны былі б шанаваць, як зрэнку вока. Але не! Здаецца, што чалавек сышоў у іншы свет і не пакінуў не толькі нашчадкаў, але і ні вучняў, ні калег пасля яго не засталася. Дык які ж сэнс шукаць, тварыць, ламаць галаву, калі працы лепшых з нас нікому не патрэбны?..."

Svyatlana Kul:

"Засталіся вучні, дваіх ведаю дакладна — я і Света Марозава. Я многаму ў яго навучылася, мы блізка сябравалі, а Света была яго дактаранткай".

Anna Kisliutyna:

"Ну вось... А рукапісамі распараджаецца ЖЭС, а не вучні. Дарэчы, дзіўна, што яго родны інстытут не паклапаціўся".

Марына Сідаровіч:

"Дарагія сябры! Парадуйце свае архівы і адносьце ў архіў самі, пры жыцці... У нашчадкаў сваё жыццё, і малаверагодна, што нехта прысвеціць яго таму, каб разабрацца ў вашай спадчыне — калі вы нават самі на гэта не знайшлі часу".

Андрэй Гордиенко:

"Частковае або поўнае знікненне архіваў і альбо бібліятэкі пасля смерці беларускага вучонага — гэта ўжо проста сумная традыцыя..."

"Рабі што робіш — і будзе што будзе" / № 20

Валянціна:

"Добрага здароўечка, Юрый! Па волі лёсу амаль сем гадоў жыў у Чыкага, і знаёмы з Лагойска напісаў, што паказвалі "Падарожжы дылетанта" ў вёсках Старыя і Новыя Дзявяткавічы Слонімскага раёна. Мая ж вёска — Кошлавічы, але ў Старадзявяткаўскай царкве мяне хрысцілі. Гэта быў і застаецца наш прыход. А ў Новадзявяткавічах я скончыла школу ў далёкім 1968-м. І з Вашай працай атрымала такі падарунак, што звяртаюся да яго шмат разоў праз Інтэрнэт, калі шчыміць сэрца па

Радзіме. Дзякуй-дзякуй-дзякуй за Вашу працу! Колькі новага я пачула пра тую мясціну, дзе прайшло дзяцінства, дзе столькі прамінула і куды цягне магнітам і зараз... Нават не ў Мінск, дзе пражыта амаль сорок гадоў. І ўспаміны добрыя, а такой цягі няма. Адно пажаданне Вам: каб было здароўе і каб наша беларуская культура лепш цаніла сваіх працаўнікоў!"

"Рэпліка пра... недарэчны пераклад" / № 16

Zmicer Jurkiewicz:

"Дадам, што нейкі час таму па тым самым канале "Беларусь 3" паказвалі стужку "Паром" (паводле твораў Уладзіміра Караткевіча). Стужка савецкіх часоў, але арыгінал — на беларускай мове. У выкананні тэлебачання беларуская мова была пакінута толькі для Івана, афіцэрскага дзеншыка..."

"А калі не спяваць аб Радзіме..." / № 22

Навум Гальпяровіч:

"Дзякуй, што так хутка паспелі адгукнуцца! Думаецца, шмат яшчэ напішуць і скажуць пра Генадзя Бураўкіна..."

Рэпліка пра...

...бацьку, пару цвіцення і галерэю

Аксана АРАКЧЭВА, мастачка:

— Усё пачалося з дзяцінства... Хлопчык Барыс бегаў з сябрамі на бераг "рэчкі свайго дзяцінства" Сіць (так называюць цыкл сваіх эцюдаў мастак, якім і стаў той хлопчык) — збіраць каляровыя каменчыкі. Першыя малыякі былі зроблены менавіта ім. А хлапчыкі здзіўляліся: "Як ты іх знаходзіш? Для нас усе каменчыкі — аднолькавыя, шэрыя..." Прырода падарыла Барысу Аракчэву "адчуванне колеру", як кажуць мастакі...

А яшчэ татачка распавядаў, што яму на ўсё жыццё запомнілася свята Ушэсця, калі дзяўчынка на каўнерыкі прышпільвалі галінку бэзу... Водар той застаўся ў памяці мастака, у яго творчасці

назаўжды! Кожную вясну майстэрня ператваралася ў бэзавы сад! Пасля шэрай восені ды працяглай зімы абуджалася жыццё і... той самы доўгачаканы бэз! "Калі я не "распішуся" гэтымі букетамі, я не магу пачаць новы творчы год", — заўсёды казаў тата. А потым пленэр... Спачатку на дачы, пасля — у вёсачцы, на радзіме жонкі. І вось на палотнах, здаецца, зацвітаюць бэзавыя сады! Я заўсёды ўзімку рыхтавалася да татавай "пары цвіцення". Купляла падрамнікі, халсты, фарбы, пэндзлі. Грунтавала па яго асабістым рэцэпце. І чакала, як зачараваная, ягонага сёлетняга "цвіцення"...

Мінулы год спыніў "пару цвіцення" ў зямным жыцці мастака: 10 сакавіка Барыс Аракчэў пайшоў у Эдэмскі бэзавы сад... Але на ягоны дзень народзін, 19 красавіка, я зрабіла падарунак татачку і прыхільнікам яго творчасці — выстаўку "Калі квітнею"

Адносна нядаўна ў Беларусі з'явілася ў продажы калекцыя фарфоравых лялек у традыцыйных касцюмах рэгіёнаў Расіі і краін СНД. Як думаеце, хто зробіў гэты падарунак аматарам этнаграфіі? Правільна, тыя самыя італьянцы. Кансультанты ж праекта — расійскія навукоўцы. Сам праект з'яўляецца часткай вялікай тэмы "Лялькі ў касцюмах народаў свету". Ці могуць у вачах калекцыянера ці збіральніка сувеніраў нашы саламяныя лялькі скласці канкурэнцыю расійскім фарфоравым? Мяркую, не...

ную інфармацыйную прастору? Але ж, да прыкладу, Расія, зацікаўленая ў супрацоўніцтве з навакольным светам не менш за Беларусь, не збіраецца здаваць каму-небудзь свой духоўны суверэнітэт. Расіяне пра свае інтарэсы дбаюць. Замежныя выдаўцы, пра якіх ідзе гаворка ў гэтых нататках, працуюць на расійскім інфармацыйным рынку з расійскім матэрыялам на дзяржаўную ідэалогію краіны-замоўцы.

Замоўца можа ставіць умовы

Напрыклад, згаданая вышэй серыя італьянцаў "100 бітваў..." для суседняга нам інфармацыйнага абшару зроблена інакш, чым для іншых кліентаў выдавецкага дома. Пры асвячэнні ваеннай гісторыі ўвогуле цяжка быць аб'ектыўным. Як інакш патлумачыць тое, што гэтая серыя разам з вялікімі бітвамі, якія сапраўды змянялі глабальны

расклад сіл і палітычную карту свету, уключае і лакальныя баевыя сутыкненні? Дык вось, расіяне, прыняўшы недасканалы тэматычны план за аснову, нават пакінуўшы ў ім шэраг нецікавых для сябе пазіцый, моцна той пералік адкарэктавалі. Цяпер у той версіі "100 бітваў...", што распаўсюджваецца на рускамоўнай прасторы, выразна прысутнічае расійскі гістарычны чынік: ад бітвы на Калцы ў 1223 годзе да грандыёзных баёў Вялікай Айчыннай вайны. Так, у ідэале, пажадана рабіць і нам, калі мы згаджаемся на прысутнасць замежнікаў на сваім інфармацыйным полі. Каб нашы інтарэсы браліся да ўвагі, відаць, мае сэнс скантактавацца з расійскай рэдакцыяй італьянскага выдавецкага дома і ўсталяваць сваю прастору ў тэматычным плане? Іншая справа — хто зацікаўлены ў тым, каб за гэта ўзяцца...

Сказаць лёгка, а зрабіць?

Адносна нядаўна ў Беларусі з'явілася ў продажы калекцыя фарфоравых лялек у традыцыйных касцюмах рэгіёнаў Расіі і краін СНД. Як вы думаеце, хто зробіў гэты падарунак аматарам этнаграфіі? Правільна, тыя самыя італьянцы. Кансультанты ж праекта — расійскія навукоўцы, якія гарантуюць гістарычную дакладнасць кожнага фрагмента адзення лялек. Сам праект з'яўляецца часткай вялікай тэмы "Лялькі ў касцюмах народаў свету", над якой італьянскае выдавецтва працуе не адзін год. Беларусь прысутнічае ў праекце касцюмамі Смаленскай і Мінскай губерняў — яшчэ як колішнія рэгіёны колішняй Расійскай імперыі. Ці могуць у вачах калекцыянера ці збіральніка сувеніраў нашы саламяныя лялькі скласці канкурэнцыю расійскім фарфоравым? Мяркую, не... Гэта ж, як, на жаль, не ўяўляецца перспектывым выданне ў фармаце "часопіс+DVD-дыск" айчынных балетных спектакляў. Пра гэта "К" пісала ў № 50 за 2013 год, калі разглядала магчымасці канкурэнцыі расійскаму выданню са спектаклямі тамтэйшых тэатраў.

А ці можа Беларусь ажыццявіць падобныя асветніцкія праекты? Пра гэта — у наступных нумарах "К".

Афіцыйна

Унікальнае суседства

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка накіраваў прывітанне арганізатарам, удзельнікам і гасцям X Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур. Пра гэта паведаміла Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Як адзначыў беларускі Лідар, за многія стагоддзі на беларускіх землях сфарміраваўся ўнікальны характар этнакультурнага суседства розных народаў. "Сёння ў Рэспубліцы Беларусь у міры і згодзе пражываюць прадстаўнікі больш як 140 нацый і народнасцей. Яны захоўваюць і развіваюць сваю гісторыю, культурную спадчыну, убагаचाючы тым самым беларускае грамадства. У той жа час, дзяржава паспяхоўна праводзіць у жыццё прынцыпы нацыянальнай палітыкі, скіраванай на павагу і захаванне правоў і інтарэсаў усіх нацыянальных супольнасцей", — гаворыцца, у прыватнасці, у прывітанні.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што Фестываль нацыянальных культур садзейнічае ўмацаванню традыцый дружбы і духоўнай блізкасці, якія аб'ядноўваюць шматнацыянальны народ Беларусі.

Прэзідэнт таксама выказаў упэўненасць, што дзясяты, юбілейны, фестываль будзе садзейнічаць далейшаму ўмацаванню культурных і міжэтнічных сувязей, з'яўленню новых яркіх творчых калектываў і выканаўцаў, стане маляўнічай падзеяй у шэрагу мерапрыемстваў горада Гродна — Культурнай сталіцы Беларусі 2014 года.

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо на электронны адрас [kultura@tut.by!](mailto:kultura@tut.by)

Фотасюжэт нумара

Монтаж сцэны на Савецкай плошчы.

Гродна перад фестывалем

Фатограф Марк ХАРЛАМАЎ па нашай просьбе зафіксаваў моманты падрыхтоўкі Культурнай сталіцы Беларусі-2014 да X Фестывалю нацыянальных культур.

Заўтра ў Люцэранскай кірсе прэзентуюць арган, прывезены "на сталае месца жыхарства" з Германіі.

Завяршаюцца работы па знаку на месцы Фары Вітаўта.

Што чыталі на сайце газеты kimpress.by ў красавіку і маі?

Самымі папулярнымі матэрыяламі газеты "Культура" ў красавіку і маі, па выніках наведвання сайта kimpress.by, сталі наступныя тэксты.

1. "Поліфанія з Зісерам", № 15 (журналісты "К", занатаваў Ілья СВІРЫН).
2. "Яблычны пірог" на ростанях дарог: плагіят або... патэнтны тролінг?", № 11 (аўтар — Ілья СВІРЫН).
3. "У Беларусі бываем (ня)часта...", № 13 (аўтар — Алег КЛІМАЎ).
4. "Сам сабе кінастудыя", № 14 (аўтар — Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ).
5. "У Беларусі бываем (ня)часта...", № 18 (аўтар — Алег КЛІМАЎ).
6. "Шчыра: "прысмак" свята, дзе ты?", № 13 (аўтар — Алена СПІРЬДОН).
7. "Каб прабіцца — рабіць за 2,5 еўра або задарма", № 12 (аўтар — Ілья СВІРЫН).
8. "Змагацца за чытача? Ёсць варыянты", № 21 (аўтар — Ганна КІСЛІЦЫНА).
9. "Канфлікт, рамонт, дырэктар... А што ж мастацкі кіраўнік?", № 12 (аўтар — Алег ЧЭЧАНЕЎ).
10. "А&В: Аўдыя і Відэа-2", № 18 (аўтар — Алег КЛІМАЎ).

Заставайцеся з намі!

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), [twitter.com/kimpressby](https://www.twitter.com/kimpressby)

Дзяжурны па нумары

Манументальны пенал

Ілья СВІРЫН,
рэдактар аддзела газеты "Культура"

У гістарычнай забудове Венецыі ці Кракава столікі летніх кавярняў размяшчаюцца непасрэдна на ходніках старых вулак і плошчаў альбо ў зацішных дворыках, па суседстве з абавязковай зацыраванай бялізнай. Натуральна, гэта няправільна, негігіенічна і ўвогуле не па-багатаму. Што тут казаць, калі ў такіх забягалаўках нават плазму няма куды ўплішчыць, як і пару вялізных калонак! Ну а ці ж можа быць прыстойная кавярня без тэлевізара і "ненавязлівай пазітыўнай музыкі"? Вось і даводзіцца бедным наведвальнікам слухаць пошум вякоў ды глядзець адно аднаму ў вочы...

У якасці панацэі, на Беларусі вынайшлі ўласны фармат летняй кавярні — манументальны шклянны пенал. Такіх вялікіх і прыгожых пеналаў, як у нас, мне больш нідзе бачыць не даводзілася — у іншых гарадах чамусьці звычайна абмяжоўваюцца сціплымі парасончыкамі ці ўвогуле нейкім глупствам нахшталь рэтра-трамвая. У большасці выпадкаў, пеналы прысабачваюцца менавіта да гістарычных будынкаў (мабыць, проста таму, што ў цэнтры любога горада іх большасць), уносячы ў іхні знешні выгляд не прадбачаныя архітэктурнай задумай карэктывы. Затое павесіць у пенале плазму ды калонкі няма ніякіх праблем.

Вось, напрыклад, Гродна. Пра тое, што з кавярнямі ў сёлетняй Культурнай сталіцы — поўны "швах", вядома кожнаму. Калі іншыя беларускія гарады няспынна дэманструюць стануючую дынаміку, тут ужо які год — хіба тапанне на месцы. Нешта з'яўляецца, нешта знікае, а агулам — тая ж самая карціна. Каб дзесьці прыткнуцца ды павячэраць, даводзіцца патраціць на пошукі добрую гадзіну, а пра Wi-Fi тамтэйшыя рэстаратары, відаць, наогул не чулі. Затое, не так даўно на вуліцы Савецкай з'явіўся новы прыгожы пенал.

Так, гэта тая самая вуліца Савецкая, дзе ледзь не кожны дом — шэдэўр грамадзянскага дойлідства (за выключэннем хіба інтэрвенцый савецкага часу). Там процьма старасвецкіх утульных дворыкаў, якія дазваляюць адчуць сябе "ў Еўропе" нават без шэнгенскай візы. Ёсць, вядома, і сугарэнні, дзе водзяцца калі не прывіды, дык дакладна гродзенскі *genius loci*. Але замест засваення гэтага несумненнага скарбу, там чамусьці пабудавалі пенал з дзіўнай для колішняга каралеўскага горада "губернскай" назвай.

На Беларусі вынайшлі ўласны фармат летняй кавярні — манументальны шклянны пенал. Такіх вялікіх і прыгожых пеналаў, як у нас, мне больш нідзе бачыць не даводзілася... У большасці выпадкаў, пеналы прысабачваюцца да гістарычных будынкаў (мабыць, проста таму, што ў цэнтры любога горада іх большасць), уносячы ў іхні знешні выгляд не прадбачаныя архітэктурнай задумай карэктывы. Затое павесіць у пенале плазму ды калонкі няма ніякіх праблем.

Без сумневу, афіцыйна ён з'яўляецца "часовым збудаваннем" — ніхто б не дазволіў узводзіць шклянны капітальны навадзел у самым сэрцы гістарычнага цэнтра, які з'яўляецца суцэльным помнікам горадабудуўніцтва міжнароднага значэння. Але ўвесь цымус у тым, што гэты "летні павільён" мне давалося пабачыць... у снежні. А што, дэмантаваць такі будан па завяршэнні сезона не надта і проста. Гэта ж не столік з парасонам прыбраць.

А ўжо ў цяперашнім сезоне свой пенал прырос і да аднаго з самых пазнавальных помнікаў Мінска — вежаў-"варотаў" на Прывакзальнай плошчы. Кажуць, таксама часова. Таму, напэўна, можна было нават і не задумвацца, ці гарманічна гэты навадзел спалучаецца з велічным творам савецкага архітэктара Барыса Рубаненкі.

Здавалася б, шыкоўны неакласіцыстычны ансамбль утрымлівае процьму ўтульных месцаў для тых самых летніх столікаў. Але, падзецца, за ўтульнасцю ў нас ніхто не гоніцца. Вось і тлумны фэст ля Палаца спорту, як кажучы, атрымае пастаянную прапіску. Хаця палізу — цэлыя кварталы старой забудовы, якія ўвечары выглядаюць спусцелымі ды безжыццёвымі. Чамусьці ледзь не ва ўсім свеце прынята бабіць суботнія вечары менавіта ў такім антуражы.

І наўрад ці наведвальнікі згаданага фэсту могуць здагадацца, што яны знаходзяцца ў "сакральным" для горада месцы яго вытоку — Мінскім замчышчы...

K

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на

facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby

"Круглы стол"

Другі Адкрыты форум пластычных тэатраў Беларусі "ПлаСтформа-2014" скончыўся яшчэ ўзімку. І раптам, як вельмі аддалены па часе водгук, — "круглы стол", прысвечаны і самому фестывалю, і, шырэй, эксперыментальнаму тэатральнаму руху, развіццю пластычнага мастацтва ўвогуле. Хто-сьці быў здзіўлены: ці не зарана яшчэ піярыць трэці фэст? І што гэта за такое "абмеркаванне": не адразу, "па слядах" мерапрыемства, а калі апошняга ўжо, як кажучы, і след прастыў?..

Надзея БУНЦЭВІЧ

Арганізатары лічаць, што ўсё — у самы раз. І, прызнацца, не памыляюцца. Справа тут не толькі ў прымаўцы, што сані, маўляў, трэба рыхтаваць улетку, але і ў фармаце "work in progress" (даслоўна — "незавяршаны"), які прапанавала для форуму маладая даследчыца сучаснай хараграфіі Святлана Уланоская — у тым ліку, на старонках часопіса "Мастацтва". Бо менавіта так існуюць сёння многія еўрапейскія фестывалі, прыцягваючы да сябе ўвагу не раз на год ці нават два-тры, а пастаянна — праз бурлівае каліфестывальнае жыццё: творчыя сустрэчы, прэм'еры, лекцыі, дыскусіі, майстар-класы ды іншыя падзеі. І ўсё гэта — "пад шылдай" фестывалю. Нешта падобнае, толькі куды больш кампактнае па часе рабіў летася Міжнародны форум тэатральнага мастацтва "ТэАрт", правёўшы

Ёсць пытанне!

Мабыць, кожны жыхар краіны можа назваць тое, што вылучае беларусаў сярод іншых народаў. Але ж, зразумела, традыцыйная культура нашай краіны не зводзіцца толькі да драўлянай хаты селяніна, саматканай ільняной вопраткі, вышытых ручнікоў ды драпікаў з салама. Бо была ў нас не толькі сялянская, але і багатая гарадская ды шляхецкая культура, на якую, на жаль, вельмі часта забываюцца.

Каб зладзіць баль у

Так, мы вывучаем і адраджаем старадаўнія вясковыя танцы ды спевы, убранне сялянскіх хат і традыцыйнае вяселле, але ці шмат на Беларусі даследчыкаў шляхецкай культуры? Напрыклад, калі быў аб'яўлены Год традыцыйнага касцюма на Міншчыне, намаганнямі метадычных службаў, работнікаў Цэнтраў традыцыйнай культуры і клубных устаноў вобласці было сабрано шмат матэрыяла, на аснове якога рэканструявалі бярэзінскі, клецка-капыльскі, барысаўскі строі... У буклетах, выдадзеных па выніках даследавання, апісваліся традыцыйныя спадніцы і андаракі, нагавіцы і даўгаполыя кашулі, наміткі і хусткі... Усё гэта добра, але нідзе ў гэтых матэрыялах не згадвалася пра панскую вопратку, пра шаўковыя ды парчовыя сукенкі, карункавыя і расшытыя каштоўнымі камянямі каўняры, пра дарагія футры і аксамітныя світкі...

Каму форум адмаўляе, а хто адмаўляецца ад яго?

Маўляў, яго

за тры папярэднія месяцы некалькі "круглых сталоў".

Цяперашні "круглы стол" папярэджаўся насычанай, відовішчай прэзентацыяй, якая пачыналася ўжо на вуліцы, "па-лохаючы" мінакоў, і працягвалася ў некалькіх залах Цэнтра сучасных мастацтваў. Ужо нават па гэтым "відэашэрагу" можна было пераканацца, наколькі сучаснае пластычнае мастацтва разнастайнае, багатае на жанравыя адгалінаванні, як яно цікава можа спалучацца з іншымі відамі, нават з жывапісам, дапаўняючы выставачныя праекты і надаючы ім новыясэнсавыя адценні.

Невыпадкова адной з тэм зацікаўленай размовы стала жанравая палітра "ПлаСтформы". Нагадаем, азначэнне апошняга форуму крыху змянілася: акра-

мя пластычных, туды дадаліся эксперыментальныя тэатры, а кіраўнік гродзенскага танц-тэатра "Галерэя" Аляксандр Цебянькоў увогуле прапанаваў пайсці па тым шляху, які абрала Польшча, дзе распаўсюджаны тэрмін "перфарматыўнае мастацтва". Бо сучасныя спектаклі куды шырэй за фарматы драматычных, харэаграфічных, ляльных і да т.п., яны часцей набліжаюцца да разнастайных варыянтаў перформанса, выкарыстоўваюць яго выразныя сродкі на новы манер, апелюючы найперш да глядацкіх асацыяцый, замяняючы "пераказ гісторыі" філасофскімі пошукамі.

Сапраўды, як тут не пагадзіцца, што нам патрэбны не толькі шырокамаштабныя фестывалі, сінанімічныя слову "свята", якія ахопліваюць усю гарадскую прастору і "сябруюць" з лепшымі прыкладамі масавай культуры, але і фестывалі эксперыментальныя, што не абыдзецца без творчых дыскусій, спрэчак, палярнасці меркаванняў, але будучы рухаць мастацтва наперад. Бо для гэтага каштоўны нават няўдалы эксперымент: па меншай меры, ён указвае "тупіковы" шлях, па якім рухацца не трэба.

Яшчэ адной набалелай тэмай стаўся праслаўты недахоп сцэнічных пляцовак.

— Здараецца, ёсць добры спектакль, — кажа кіраўнік пластычнага тэатра "ІнЖэст" Вячаслаў Іназемцаў, — але ён разлі-

Але "шляхецкая" па сваёй сутнасці падзея ў выніку аказалася чарговым святам у сялянскім стылі: тыя ж ільняныя кашулі ды баваўняныя спадніцы, тыя ж хусткі і саламяныя капелюшы... Цэнтральны блок на свяце займаў звычайны для нашых імпрэз "горад майстроў", у музычным афармленні гучалі знаёмыя ўсім песні пра сялянскую долю, пра каханне Янкі да Алены... Хаця пачыналася свята з тэатралізаванай гісторыі пра князя Радзівіла, які заснаваў мануфактуру па вырабе слупкіх паясоў. На жаль, цалкам зрабіць "шляхецкім" свята не атрымалася...

Праблема папулярызаванасці шляхецкай культуры абумоўліваецца і бракам у метадычна-арганізаваных цэнтрах, цэнтрах традыцыйнай культуры спецыялістаў па гэтым пытанні. Ёсць метадысты па промыслах і рамёствах, па фальклоры, аматарскіх аб'яднаннях, этнаграфіі і нематэрыяльнай культурнай спадчыне, а вось адзінку метадыста па шляхецкай культуры яшчэ не ўвялі. І ці ўядуць яе калі-небудзь?..

была прынята Дзяржаўная праграма "Адраджэнне тэхналогій і традыцый вырабу слупкіх паясоў і развіцця вытворчасці нацыянальнай сувенірнай прадукцыі "Слупкія паясы" на 2012 — 2015 гады". Таксама адбылося і першае свята, прысвечанае слупкаму поясу — з'явіўся выключна шляхецкай культуры. Здаецца, вось яно — прызнанне!

Паўтаруся: я не супраць фэстаў сялянскай культуры — яны павінны існаваць, а мы толькі ўзбагацімся, ведаючы традыцыйныя строі сялян, побытавыя танцы і песні. Дый як абысці ўвагай культуру і побыт шляхты, мяшчан? У працэнтным суднясенні шляхты на Беларусі было 12 працэнтаў ад усяго насельніцтва. Знакамітыя роды Сапегаў, Храпто-

чаны прыблізна на трыццаць гледачоў. Не таму, што астатнія, маўляў, яго не зразумеюць, а таму, што яго трэба ўспрымаць менавіта з невялікай адлегласці, адчуваючы атмасферу і энергетыку на ўзроўні працягнутай рукі. А ў нас такіх пляцовак няма! Таму, рыхтуючы кожны чарговы фестываль, штотраў сутыкаюся з тым, як спалучыць у адзін вечар, па сутнасці, неспалучальнае. Вядома, даводзіцца ісці на кампрамісы, бо тую ж залу Палаца чыгуннікаў трэба напоўніць...

З-за гэтага, дарэчы, некаторыя паказы шмат чаго страчваюць. Дый самі праграмы атрымліва-

даведаўшыся пра абмеркаванне праз сацыяльныя сеткі, і арганізатары, і крытыкі. Тым не менш, усе ў адзін голас адзначалі, што сёлета калектывы-ўдзельнікі зрабілі вялікі прафесійны рывок. Хаця, той жа Іназемцаў не хавае арганізацыйных праблем: прафесіяналы, бывае, адмаўляюцца, а пачаткоўцам — наадварот, адмаўляе форум...

Свой погляд выказаў доктар філасофскіх навук, прафесар, вядомы тэатразнаўца і крытык Вадзім Салеў:

— На маю думку, прафесійны драматычны тэатр зараз зніжае свой узровень, а аматарскі, на-

адварот, — павышае. Бо матэрыяльная падтрымка там бывае часам вышэй. Але, усё роўна, самі ўдзельнікі, здараецца, атрымліваюць ад свайго мастацтва больш задавальнення, чым глядач, бо ў кожным творы павінна быць не толькі самавыяўленне, але і адпаведны мастацкі ўзровень...

“ПлаСтформа” прыцыпова не мае конкурснага складніка: усе выступаюць на роўных, без усялякіх размеркаванняў, хто на якім месцы апынуўся (маўляў, у мастацтве — усе першыя, кожны ў сваёй “культурнай нішы”). Але гучалі і

На маю думку...

Нефарматны “лапаць”, які скінуўся даўно...

Пятро ШАДУРА,
журналіст, галоўны рэдактар газеты “Петрыкаўскія навіны”

Даруйце за спознены глядацкі водгук, але ўсё думаецца мне пра фільм “Талаш”, зняты колькі гадоў таму на “Беларусьфільме”. Таму як жыхар мясцін, дзе адбываецца дзея твора Якуба Коласа і, адпаведна, фільма, хачу выказаць сваё бачанне гэтай экранізацыі.

Але пачну з іншага. Глыбока перакананы, што на запыт аб тым, што мы ведаем такога, каб расцягаць на цытаты, аб “Дрыгве” Якуба Коласа, большасць угадае найперш менавіта: “Стой, лапаць скінуўся!”. І нічога, у прыцыпе, дзіўнага ў гэтым для нас няма. Затое стоеная іранічнасць, калі аб тым будуць паведамляць, напрыклад, нашы заходнія або ўсходнія суседзі, мае заўважацца ў падтэксе нават без бінокля.

Канешне, сама назва аповесці Якуба Коласа не такая і адначасная, як можа падацца на першы погляд, “Дрыгва” ў дадзеным выпадку — не проста багністая прыпячка мясцовасць і нават не змрочная патрыярхальныя традыцыі мясцовага насельніцтва. Гэта, калі хочаце, стыхія — жорсткая, незалежная. Прыкладна так і паказаны ў творы Талаш як сукупны вобраз палешука: лагодны, разважлівы, гаспадарлівы, але стомлены гістарычнымі перыпетыямі лёсу паляшчэкага народа і краіны ў цэлым, тая дрымотная дрыгва, перанасычаная энергіяй прыгнэту, якая пачала хвалявацца.

Па сцэнарыі, які рэжысёр серыяла “Талаш” Сяргей Шульга скампанаваў сам, але са згоды сына Якуба Коласа — Міхаса Канстанцінавіча, у стужцы адлюстраваны 1919 год, супрацьстаянне савецкай Расіі і панскай Польшчы, іх інтарэсы на беларускім Палессі. 76-гадовы Васіль Талаш, незадаволены стаўленнем польскіх салдат і іх паслугачоў да мясцовага люду, стварае партызанскі атрад, звярнуўшыся па дапамогу да чырвонаармейцаў. У некалькіх лініях адлюстраваны палітычныя калізій таго адрэзку беларускай гісторыі, нацыянальная трагедыя беларусаў, вымушаных вагацца паміж захадам і ўсходам, прысутнічае і любоўная лінія.

Гэта значыць, можна зацікавіць гледача і нефарматам, і рымейкам, калі, зразумела, падысці да гэтага крэатыўна, творча і па-сучаснаму. На прэм’еру “На спіне ў чорнага ката” “Беларусьфільма” ў Ляскавічы з’ехалася паўраёна. Няўжо былі б палешукі безуважнымі да свайго мясцовага брэнда — Талаша, калі б у масоўцы, знятай у лесе пад Навасёлкамі, — а не пад Смалявічамі! — мы ўбачылі б якога-небудзь Сцяпана ці Кузьму з Бяланавічаў?..

Не ведаю, як каму, а мне фільм падаўся надта расцягнутым, недынамічным і нагадаў больш спалучэнне эпізодаў, чым плаўнасюжэтную лінію. У прыцыпе, да выканаўцы ролі Талаша, народнага артыста Беларусі Генадзя Гарбука ў “Талашы” ніякіх прэтэнзій — выдатная ігра, як, дарэчы, і ў Аўгуста Мілаванова дый многіх іншых актёраў. Але вось сцэнарыі, пастаноўка сцэн... Батальёныя сцэны занадта імклівыя, выбухі — ненатуральныя. Ну а што яшчэ ёсць у нас? Што можна станоўча ўгадаць? Скажам, няхай сабе і з расійскімі актёрамі, гэта “Белыя Росы” (лідар кінапракату ў СССР 1983 года); ёсць “Вадзіцель аўтобуса” з Віктарам Тарасавым у галоўнай ролі; “Альпійская балада” па Быкаве, Караткевічавы “Чорны замак Альшанскі” і “Дзікае паляванне караля Стаха”; “Сведка” па аповесці Карамазава “Суд у Слабазе”; новага часу — пташukoўскі фільм “У жніўні сорок чацвёртага”, “Анастасія Слуцкая”, “Снайпер”... Няўжо ў гэтыя шэдэўры ўкладалі шалёныя мільярдны, з-за адсутнасці якіх, па словах рэжысёра Сяргея Шульгі, “Талаш” не атрымаўся, як хацелася б, відовішчным?

І не ўпэўнівайце мяне, што, маўляў, час у фільме паказаны няпросты, таму трэба было псіхалагізм твора падаць змрочна і са шматлікімі паўзамі — так, што здавалася, быццам плёнку цягнуць валамі. Але я вось пра што. Пра майстэрства. Хаця б нашых суседзяў. Адзінаццатая па ліку серыяльная экранізацыя “Ідыёта” замесу трэцяга тысячагоддзя (2003 г.) з Мышкіным-Міронавым глядзіцца, можа, нават цікавей, чым ранейшы кінафільм-класіка з Якаўлевым. Фільм “Майстар і Маргарыта” ў рэжысуры таго ж Борткі зрабіў рэвалюцыйны сярэд моладзі, якой пасля сучаснай экранізацыі Булгакава не стала хапаць кнігі ў бібліятэках.

Гэта значыць, можна зацікавіць гледача і нефарматам, і рымейкам, калі, зразумела, падысці да гэтага крэатыўна, арыгінальна і па-сучаснаму. На прэм’еру “На спіне ў чорнага ката” “Беларусьфільма” ў Ляскавічы з’ехалася паўраёна. Няўжо былі б палешукі безуважнымі да свайго мясцовага брэнда — Талаша, калі б у масоўцы, знятай у лесе пад Навасёлкамі, — а не пад Смалявічамі! — мы ўбачылі б якога-небудзь Сцяпана ці Кузьму з Бяланавічаў?.. Так што трэба ўлічваць усе нюансы.

А так... Пара вылазіць з лапцяў, панове! Як напісаў у каментарыі на фільм адзін з інтэрнэт-карыстальнікаў: “Прасцей сказаць, запознае кіно, бо “лапаць скінуўся” даўно”. Я ж застануся са шчырай верай у сучасны айчынны кінематограф ды не толькі, бо той “лапаць” — гэта метафарычны вобраз усяго таго, што выклікае асацыяцыі з тармажэннем новага і арыгінальнага.

Не зразумеюць...

юцца незбалансаванымі: побач з вядомымі калектывамі, якія ўжо можна назваць прафесійнымі, выступаюць пачаткоўцы. І хаця для апошніх такое суседства можа лічыцца прэстыжным, спрыяльным для далейшай творчасці, бо дысцыплінуе, вымушае раўняцца на лідараў, гледачы, здараецца, пакутуюць. Ды ўсё ж, каб маладыя калектывы былі сабраны ў нейкую асобную праграму, пэўна, гэта было б “утульней” і для іх саміх, і для публікі, якая б мэтанакіравана ішла паглядзець на тых, “хто прыйшоў у мастацтва”, і даравала б некаторыя пралікі, ведаючы, што перад ёй пачаткоўцы...

На “круглым сталі” наконт гэтага выказваліся практычна ўсе: і самі ўдзельнікі, і ўласна гледачы-прыхільнікі таго ж “ІнЖэста”,

— Здараецца, ёсць добры спектакль, — кажа кіраўнік пластычнага тэатра “ІнЖэст” Вячаслаў Іназемцаў, — але ён разлічаны прыблізна на трыццаць гледачоў. Не таму, што астатнія, маўляў, яго не зразумеюць, а таму, што яго трэба ўспрымаць менавіта з невялікай адлегласці. А ў нас такіх пляцовак няма!

прапановы ладзіць “інтэрактыўныя” трансляцыі ў Інтэрнэце — онлайн ці ў запісе: гэта не толькі папулярывавала б сучаснае мастацтва, але і дазваляла б адсочваць, што карыстаецца большым попытам гледачоў.

Бо галоўнае, што робіць гэты форум, — фарміруе культурнае асяроддзе. З аднаго боку, калектывы бачаць адно аднаго, могуць завязаць творчыя стасункі, выходзіць на сумесныя праекты. З іншага ж — усё гэта ўплывае на густы гледачоў, паступова прывучае публіку не толькі да традыцыйнага мастацтва, але і да альтэрнатыўнага, а таксама да іх разнастайных міксаў, дзе кожны зможа знайсці нешта сваё.

K

Ці патрэбен метадыст, каб адрадыць шляхецкую культуру на Беларусі?

льш увагі надаюць працы са зброяй, даспеху, воінскаму ўбору.

Праўда, нельга не заўважыць, што дзякуючы менавіта гэтым аб’яднанням на Беларусі паступова з’яўляюцца мерапрыемствы, прысвечаныя магнацкаму побыту. Згадайма хоць бы рыцарскія фестывалі ў Міры, Гальшанах. Да таго ж, у некаторых установах культуры перыядычна ладзяцца “Шляхецкія балі”. Але, як сведчыць практыка, падобных мерапрыемстваў у клубах Беларусі бывае не так ужо і шмат, а іх змест рэдка адпавядае назве.

рускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Аляксандра Смоліка, у апошнія гады ў айчыннай навуцы паступова “выкідаецца вобраз сялянства” як адзінага носьбіта традыцыйнай культуры. Пацвярджэннем таму сталі абароненая дысертацыя на тэму “Культура магнатаў Панямоння”, міжнародныя навукова-практычныя канферэнцыі, прысвечаныя родам Агінскіх, Тышкевічаў, артыкулы пра жыццё і дзейнасць прадстаўнікоў шляхты, якія пакінулі свой след у гісторыі ды навуцы. Як адзначае Аляксандр Іванавіч,

палацы, а не ў хаце

вічаў, Тышкевічаў, Кішак, Нарбутаў, Тызенгаузаў, не кажучы ўжо пра Радзівілаў, пакінулі свой след не толькі ў лакальнай, але і ў сусветнай гісторыі. І тут заканамерна паўстае пытанне: чаму, кажучы пра традыцыйную культуру беларусаў, мы забываемся на гэтыя залатыя старонкі сваёй гісторыі?..

Так, напрыканцы мінулага стагоддзя ў буйных гарадах Беларусі з’яўляюцца рыцарскія клубы, дзе моладзь займаецца рэканструкцыяй рыцарскай культуры. Але часцей за ўсё ў такіх арганізацыях даследуецца не беларуская традыцыйная культура. Напрыклад, Мінскі рыцарскі клуб “Ордэн паўночнага храма” за аснову сваёй дзейнасці ўзяў Тэўтонскі ордэн XIV стагоддзя, а “ордэн” “Меч і крумкач” увогуле ўяўляе з сябе рэканструкцыю вобраза еўрапейскага рыцара. Ты ж клубы, што грунтуюцца на роднай культуры (“Заслаўская харугва” з Мінска, “Арыдан” з Гродна ды іншыя), бо-

Крыху лепшая сітуацыя назіраецца ў музыцы: альбомы гурта “Стары Ольса” ды іншыя падобных гуртоў, аднаўленне “Полацкага сшытка” — усё гэта красамоўна паказвае на яркую і багатую культуру шляхецкіх родаў Беларусі. Але гэтыя творы не так шырока вядомыя, як “зажыначныя” ды “дажыначныя” спевы, і, на жаль, не асацыююцца з традыцыйнай культурай.

На мой погляд, такая перавага ў традыцыйнай культуры сялянскага перад шляхецкім збоўшага выклікана палітыкай савецкай улады, пры якой быць знатнага роду было не толькі “непрыстойна”, але і небяспечна. Савецкія часы даўно мінулі, і зараз, наадварот, “модна” адшукваць свае шляхецкія карані. Але “мода на шляхецкае” чамусьці не дайшла да галіны культуры.

Навука ў гэтым плане больш “прагрэсіўная”. Па словах загадчыка кафедры культуралогіі Бела-

даследаванні ў гэтай сферы варта ажыццяўляць сумесна з суседзямі, бо большасць магнацкіх родаў і дзейнасць іх прадстаўнікоў нельга дакладна замацаваць за адной краінай.

І апошняе. Наяўнасць праблемы папулярывацыі шляхецкай культуры абумоўліваецца і бракам у метадычна-арганізацыйных цэнтрах, цэнтрах традыцыйнай культуры спецыялістаў па гэтым пытанні. Напрыклад, на Беларусі ёсць метадысты па традыцыйных промыслах і рамёствах, па фальклоры, па аматарскіх аб’яднаннях, па этнаграфіі і па нематэрыяльнай культурнай спадчыне, а вось адзінку метадыста па шляхецкай культуры яшчэ не ўвялі. І ці ўявудзь яе калі-небудзь?..

Настасся КОМЛІК-ЯМАЦІНА,
вядучы метадыст па фальклоры
Мінскага абласнога цэнтра
народнай творчасці

Віктар ШАЛКЕВІЧ — не проста акцёр Гродзенскага абласнога тэатра лялек. Ён больш вядомы як бард, які часта выступае з сольнікамі. Са сваімі песнямі быў запрошаны і ў спектакль “Местачковае кабаре” Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Наша размова з ім пачалася акурат з гэтага сумяшчэння — лялек і драмы. Тым больш, што ў яго ўсё было “не як у людзей”: куды часцей з лялек бягуць у драму, — ён жа пачынаў у Гродзенскім абласным драматычным тэатры. І толькі потым узніклі лялькі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Правілы сойкі

— У драмтэатры, — узгадвае Віктар Антонавіч, — моладзь не была асабліва запатрабавана. Нам казалі: маўляў, вы маладыя, васьмі сядзіце, пакуль вас рэжысёр не заўважыць. Ну, мы і сядзелі... Потым вырашыў адтуль сысці, бо ўсё роўна наперадзе нічога не свяціла.

— Як жа вы тады ў лялечны тэатр прыйшлі — непрафесіяналам? Бо вучыліся ж на драматычнага акцёра...

— Артыст павінен умець усё. Не толькі вымаўляць гэтак з пафасам: “Быць ці не быць?..”, адставіўшы руку ўбок, але і гутарыць з дзецьмі галасамі казачных персанажаў, каб яны паверылі, што гэта лялькі гавораць.

— А як на лялек перавучваліся?

— Вельмі проста. Па-першае, дзіцячы досвед. Калі быў маленькі, у мяне цацкі — мядзведзікі, зайцы — усе са мной размаўлялі. Ці я з імі. Па-другое, у тэатры мне ўсе дапамагалі. Калі хочаш, навучыцца можна ўсяму — ды і вельмі хутка. Памятаю, у маім першым спектаклі лялька важыла 10-15 кілаграмаў. Вось гэта было сапраўды цяжка! Астатняе — не. Калі бачыш дзіцячыя вочкі, гэта такая радасць! Як па мне, дык лялечны тэатр павінен быць дзіцячым. Цяпер шмат ставяць дарослых спектакляў, і вельмі добрых, але мне яны не блізкія. Адзін толькі прыклад. Калісьці мы ігралі “Папялушку”, і нейкая дзяўчынка падышла за кулісы, прыцягнула да сябе лялечную герайню — і пацалавала яе... Хіба з дарослымі такое магчыма?..

— Ну, для дарослых вы і без лялек ладзіце “тэатр аднаго акцёра”, калі з гітарай выходзіце на эстраду. І не адна, а многія дзяўчаты ў зале мараць кінуцца да вас з пацалункамі...

— Вы яшчэ не бачылі, як я праводжу аўкцыёны ў Мінскім гарадскім цэнтры нерухомасці, дарэчы, па-беларуску. Вось гэта тэатр дык тэатр! Ведаеце, маё крэда па жыцці — трэба займацца тым, што табе цікава.

— Дык вы ж па гараскопе — Вадалей, вам цікава ўсё!

— Не, не ўсё. Але многае.

— Да прыкладу, опера, якую вы сачыняеце, як паведамылі ў друку. Лібрэта і музыка — усё ваша. Прытым што музычнай адукацыі ў вас няма. Як рухаецца справа? Можна, гэта не опера, а мюзікл?

— Не, без размоўных дыялогаў, усё цалкам на музыцы, ёсць і арыі, і хоры. Опер ужо дзве. Першая, “Галілейская гісторыя”, — гэта 33-ці год да нашай эры. Другая,

“Эфіопскія госці”, — пра 1950-я, калі пасля смерці Сталіна да ўлады прыйшоў Хрушчоў. Па-мойму, атрымалася “сцэбна”...

У пацвярджэнне сваіх слоў Віктар пачынае спяваць адзін з нумароў — і сапраўды, “сцэбна”. Смачна, каларытна, адметна. Па мелодыцы “адгадваецца” і гармонія, і аранжыроўка. Па рытміцы — стэльнасць, а не “прывітанне з 80-х”.

— Як жа ўсё гэта вы занатоўваеце? Словы — зразумела. А ноты?

— Мне падарылі шыкоўны дыктафон, на яго і запісваю. Нават калі проста па вуліцы іду і раптам думка ў галаву прыходзіць — адразу на дыктафон. Што ж да астатняга, дык сёння ў гэтым праблем няма. Была б цікавая ідэя, а спецыялістаў, якія выкладуць усё гэта

чалавек патрэбны ў сям’і, на працы, калі ён “запальвае” іншых — гэта вельмі класна. Ёсць такая прыказка — можа, крыху цынічная, але трапная: калі ў цябе перастаў звяніць тэлефон, значыць, ты памёр.

— А калі раптам тэлефануюць не тыя?

— Я не разумею таго піетэту, з якім многія да мяне ставяцца. І калі пачынаюць размову з “пералічванням заслуг”, адразу скіроўваю яе ў дзелавое рэчышча: што трэба і калі. Добрых людзей нашмат больш, чым кепскіх. Але наша праблема ў тым, што, пры ўсіх разгалінаваных сродках сувязі, мы сталі больш адасобленымі, не збіраемся разам, каб зазірнуць адно аднаму ў вочы, пагутарыць у добрай кампаніі... А так думкі і з’яўляюцца — самыя нечаканыя, крэатыўныя.

Віктар Шалкевіч:

“Вандруючы па свеце, я паўсюль сустракаю шмат беларусаў. І ва ўсіх ёсць нейкая асабліва прывязанасць да роднай зямлі. Гэта ў генах. Для іншых народаў, бывае, уся Еўропа — родная. А для нас — менавіта свае мясціны. Гэта ўжо як нацыянальная рыса, апетая яшчэ Купалам і Коласам... Іншая справа — ці ўсе прагнуць больш даведацца пра сваю малую радзіму. А кожная ж вёсачка мае чым ганарыцца!”

— Большасць вашых думак — пра Беларусь...

— Беларусь — наша маці. І гэтым усё сказана. Вандруючы па свеце, я паўсюль сустракаю шмат беларусаў. І ва ўсіх ёсць нейкая асабліва прывязанасць да роднай зямлі. Гэта ў генах. Для іншых народаў, бывае, уся Еўропа — родная. А для нас — менавіта свае мясціны. Гэта ўжо як нацыянальная рыса, апетая яшчэ Купалам і Коласам. Сёння ўжо амаль не заўважна розніца паміж тымі, хто нарадзіўся ў заходніх рэгіёнах Беларусі і ў яе ўсходняй частцы. Паўсюль аднаўляецца даўніна, а раней яе подых сапраўды лепш адчуваўся ў заходніх рэгіёнах, дзе больш захавалася гістарычных помнікаў мінулых стагоддзяў. Іншая справа — ці ўсе прагнуць больш даведацца пра сваю малую радзіму. А кожная ж вёсачка мае чым ганарыцца! Як для мяне, дык няма больш цікавага месца, чым роднае мястэчка Поразава. Там быў адзіны касцёл на ўсю акругу, які ўтрымлівалі самі вернікі. У XV стагоддзі яно атрымала Магдэбургскае права, і гандаль ішоў такі, што падаткаў жыхары плацілі больш, чым Брэст-над-Бугам ці Драгічын. Я яшчэ заспеў старых,

якія распавядалі і тое, чаму былі сведкамі, і шматлікія паданні — пра Матку Боскую, якая пад арэшнікам хавалася ад дажджу, пра след яе на камені, пра Трыгор’е, што стаяла на адным з узвышшаў і павалілася, пра Лісіны роў... Дый сям’я ў мяне была цікавая, мой дзед нават пабываў у Амерыцы. Столькі выпрабаванняў на лёсы людзей выпала, але яны не зламаліся, ведалі, што іх заўсёды выратуюць уласныя рукі. Тое ж Поразава цалкам згарэла ў вайну, але ўсе адбудаваўся. Ніхто не плакаўся: дайце мне тое, дайце гэтае... П’яніцаў не было. Кожны быў асобай. А сёння — запытайцеся ў людзей “за шэсцьдзесят”, што яны змогуць вам раскажаць? Хіба ўласную сціслую біяграфію...

— Ну, вы да гэтага ўзросту яшчэ не дайшлі, а ўспамінаў набірлі — на некалькі кнігі! Выходзілі не толькі вашы вершы, песні, але і зборнік “Requiem па непатрэбных рэчах” — штосьці накшталт успамінаў-эсэ, з’яднаных адной тэмай, як кніга “Чамадан” Сяргея Даўлатава. Дый зараз, ведаю, пішаце нейкую “хроніку”...

— Так. Каб адзначыць, што ўсё адбываецца ў Поразава, дык адразу знайшліся б незадаволеныя: і тое было не так, і гэтае — не гэтак. А так — нейкая мясціна. Смешная назва, можна сплесці рэальнасць і фантазію. Паўсюль важу за сабой ноўтбук, як ёсць хвіліна — адкрываю яго і пішу. Урыўкамі. Бо трэба ж неяк і на жыццё зарабляць...

— А як сям’я ставіцца да ўсіх вашых “раскіданасцей”?

— Нармальна ўсе ставяцца. Я ж не магу сядзець на канапе! Лепшы адпачынак — паехаць на лецішча, змяніць працу разумовую на фізічную. Хату я, можна сказаць, збудаваў сваімі рукамі. Прыдбалі мы яе ў іншай мясцовасці, разабралі,

Мы спыталіся ў профі і моладзі — чыё бачанне больш рэальнае?

Кінуў у Сеціва запыт “музеі дызайну ў свеце”, а ў адказ: Берлін, Лондан, Масква, Хельсінкі, Парыж, Мадрыд, Лісабон... Мінска, як разумеете, у гэтым пераліку няма. Можна, нам і не патрэбен Музей дызайну? А калі патрэбен, дык што ён мусіць з сябе ўяўляць? Гэтыя ж пытанні мы задалі асобам, якіх дадзена тэма не можа пакінуць абыякавымі.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Дызайну... няма?

Ігар ГЕРАСІМЕНКА, дызайнер, прафесар:

— Якім бачу музей дызайну? Такім жа, як і ўсе музеі: фонды, пастаянная экспазіцыя, прастора для зменных выставак. А паколькі музей — гэта не толькі асветніцкая, але і навукова-даследчая ўстанова, значыць, у яе штаце патрэбны навукоўцы, якія працуюць з фондамі, нешта пішуць і выдаюць. Звычайная схема. Хіба што яна абавязкова павінна быць дапоўнена камерцыйным чыннікам. Сёння ўстановам культуры без гэтага нельга.

Другое пытанне, што ў гэтым музеі можа быць прадстаўлена. Тут я ў роспачы, бо сёння, так лічу, беларускага дызайну... няма. Нашы дызайнеры частаком займаюцца капіраваннем замежных узораў. Прамысловасць працуе, але сярод яе прадукцыі (найперш кажу пра машынабудаванне) я не бачу нічога, што было б адухоўлена дызайна. Калі ўжо так склалася, што самі думаць над вобразам лянемся, дык хоць бы на добрыя ўзоры арыентаваліся... Ажно не! Паглядзіце на беларускую мэблю: гэта ж увогуле, мяркую, “мёртвы сезон”. Такого “рэтра” ўжо нідзе ў свеце няма. І падобная сітуацыя сёння — у многіх галінах вытворчасці...

Калі ж выбудоваць экспазіцыю як аповед пра той час, калі Беларусь была зборачным цэхам усяго Саюза, дык яна будзе цікавай толькі для вузкага кола спецыялістаў. Я, шчыра кажучы, даволі скептычна

стаўлюся да самога паняцця “савецкі дызайн”. Ён не цікавы, бо другасны. І сілкаваўся савецкі дызайн ідэямі, што прыходзілі з Захаду.

Пэўную цікавасць для гледачоў моцна уяўляць хіба што здабыткі беларускай дызайн-графікі. Тут і дасягненні ёсць, і асобы яркія. Зрэшты, у такім музеі маглі б дэманстраваць праектныя распрацоўкі, якія праігнаравала наша прамысловасць, але такая экспазіцыя не будзе працаваць на пазітыўны імідж краіны...

Рабіць грошы?

Дзмітрый СУРСКИ, старшыня Беларускага саюза дызайнераў:

— Я, безумоўна, лічу, што такі музей у Беларусі неабходны. Але мне хацелася б, каб ён ствараўся не дзеля прэзентацыйных мэт, не дзеля таго, каб паказаць, што мы не горшыя за іншых (маўляў, ва ўсім свеце такія музеі ёсць, а цяпер і мы маем).

А з іншага пункта гледжання, сучасныя тэхналогіі дазваляюць ствараць рэчы ў адзіным экзэмпляры, не скарыстоўваючы ручную працу. Тое ж крэсла можна зрабіць такім чынам, што гэта будзе ўжо не функцыянальная рэч, а абстрактная скульптура. У прыватнасці, у апошнім я бачу знак таго, што межы паміж дызайнам і мастацтвам размыты альбо ўвогуле сцёрты. Музей дызайну паспрыяў бы асэнсаванню гэтага феномену.

У такой установе знайшла б прытулак і шыкоўная калекцыя беларускага плаката, сабраная нашым творчым саюзам. А побытавыя рэчы 1950 — 1960 гадоў айчынным вытворчасці — гэта ж шэдэўры! Толькі паглядзіце на тую якасць! На тое, як працуе матэрыял, як прыстасоўваліся магчымасці тэхналогіі для максімальнага выяўлення аўтарскай задумкі! Усё гэта варта музейных залаў — каб людзі бачылі ды ганарыліся краінай. Дый на “рэтра” грошы можна рабіць немалыя...

Захаваць, пашырыць...

Якаў ЛЕНСУ, загадчык кафедры тэорыі і гісторыі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў:

— Такі музей, безумоўна, патрэбен. Гэта відавочна. Па-першае, каб захаваць аб’екты дызайну, якія маюць культурную каштоўнасць. Сёння, калі паўсюдна мода падмяняе традыцыю, рэчы вельмі хутка старэюць маральна, хоць іх матэрыяльны рэсурс далёка не выпрацаваны.

Мяркую, што фонды музея і яго экспазіцыя могуць не толькі ахопіць беларускі гісторыка-культурны абшар, але і даваць пэўнае ўяўленне пра дызайн у сусветным маштабе. Прыблізна так, як гэта зроблена ў нашым Нацыянальным мастацкім музеі. Тут беларускае мастацтва суседнічае з мастацтвам Расіі, Заходняй Еўропы, Усходу. І, дарэчы, някепска глядзіцца ў такім кантэксце...

Межы з’явы

Ігар САЛАЎЕЎ, прамысловы дызайнер:

— У любым выпадку, такі музей патрэбен. Хаця б для таго, каб узняць культурны ўзровень грамадства. Справа ў тым, што сёння паняцце “дызайн” вельмі размытае. Дызайнераў рыхтуюць не толькі ў вышэйшых навучальных установах, але і на ўсялякіх кароткатэрміновых курсах. Ёсць і дызайнеры-самавукі. Дызайнерам можа назвацца сябе хто заўгодна. Такім чынам, у

цоўка не пашкодзіць. Чым іх больш, тым лепш. Скажам, нейкая выставачная прастора больш адпавядае авангарду, іншая — традыцыі, а яшчэ недзе зручна ладзіць навуковыя канферэнцыі.

Я ў экспазіцыі музея прадугледзеў бы гістарычны раздзел. Была такая з’ява — савецкі дызайн. Беларускі філіял ВНИИТЭ (Усеаюзны навукова-даследчы інстытут тэхнічнай эстэтыкі) быў адным з вядучых цэнтраў дызайну ў СССР. Сама ягоная навука пайшла ў Беларусь і ўтварылася ўласная школа дызайну — маю на ўвазе і сістэму навучання, і дызайн як практычную дзейнасць.

Я маю сваё ўяўленне пра гэты, пакуль неіснуючы, музей. Пра тое, як мусіць будавацца яго экспазіцыя і якія праекты могуць рэалізоўвацца на гэтай пляцоўцы. Але ўпэўнены, што гэта справа не адной асобы, а каманды куратараў. Мне ж хацелася б, каб у музеі дызайну збіралася і сістэматызавалася актуальная для людзей маёй прафесіі інфармацыя. Гэты чынік мог бы стаць адным з галоўных у дзейнасці музея...

Ці патрэбен нам музей дызайну?

Што назваць дызайнам?

Уладзімір ГОЛУБЕЎ, дацэнт кафедры дызайну Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта:

— Стрыжнявой, а мо нават і адзінай функцыяй такога музея ў нашай краіне я назваў бы асветніцтва праз папулярызаванне дызайну. Трэба нарэшце людзям растлумачыць, што ж такое насамрэч дызайн. У нас пад такім тэрмінам разумеюць што заўгодна, толькі не тое, што з’яўляецца ягонай сутнасцю. Засяроджваюцца на вонкавых чынніках, але не разумеюць, калі хочаце, душы гэтай з’явы. Дызайнерамі сябе называюць і афарміцелі, і канструктары, і шмат хто яшчэ.

Паколькі выходзіць і адукаваць трэба на лепшых узорах, уласна беларускага матэрыялу можа не хапіць. Экспазіцыя мусіць распаўсюдзіць пра дызайн у глабальным маштабе, а ўзоры айчыннага дызайну ў гэтым кантэксце будуць адлюстраваннем нашай далучанасці да сусветнага мейнстрыму.

Разумеюць, дызайн не зводзіцца да стварэння зручных рэчаў, дакладней, гэта не адзіная ягоная іпастась. Дызайн — гэта фарміраванне інавацыйнага светапогляду праз матэрыяльнае асяроддзе. Мяркую, што менавіта дадзена тэза мусіць быць стрыжнявой у канцэпцыі экспазіцыі музея дызайну...

■ Што сказалі студэнты?

Так па тэме нашага абмеркавання выказаліся вядомыя дызайнеры. Днямі ж карэспандэнт “К” наведаў Беларускаю дзяржаўную акадэмію мастацтваў, дзе ў хуткім часе распачнуцца абароны дыпламаў, і задаў тыя ж пытанні студэнтам-дызайнерам, якія навучаліся па спецыялізацыі “Віртуальнае асяроддзе” і сёлета атрымаюць дыпламы БДАМ.

Таццяна ЛАБАТАЯ:

— Такі музей патрэбен. Мне здаецца, што ў нашай краіне дызайн знаходзіцца на той стадыі развіцця, калі вельмі важна засвойваць сусветны досвед. І музей мог бы паспрыяць гэтай справе...

Што там павінна знаходзіцца? У экспазіцыі мусіць быць адлюстравана гісторыя дызайну, каб было зразумела, з чаго ён пачынаўся, у тым ліку ў Беларусі, і што ўяўляе з сябе зараз. Магчыма, гэта будзе месца, дзе змогуць выстаўляцца маладыя дызайнеры, каб ім лягчэй было зрабіць старт у кар’еры. А выстаўкі могуць быць і групавыя, і персанальныя...

Дар’я ЛЯЦЯГА:

— У нас шмат моладзі, якая хацела б зрабіць для Беларусі нешта прыгожае ды зручнае. Музей дызайну мог бы прадстаўляць такія праекты грамадзе. Ён можа знаёміць людзей з тым, што зараз модна, актуальна, запатрабавана. Форма

падачы інфармацыі можа быць самай разнастайнай: аб’екты, макеты, фотаздымкі...

Мяркую, што ўстанова павінна стаць выставачнай пляцоўкай для прадстаўлення праектаў маладых прафесіяналаў, якія імкнуцца сябе творча праявіць. Можа, менавіта гэты музей дазволіць адкрыць таленты, што праславяцца на ўсю краіну...

Таццяна ГУСЕВА:

— Музей павінен быць абавязкова, і ён мусіць прадстаўляць, захоўваць самыя ўдалыя прыклады дызайну, адлюструюцца самыя класныя, самыя яркія ды цікавыя тэндэнцыі. І было б някепска, каб ён меў нацыянальнае адценне, што вельмі важна ва ўмовах глабалізацыі. Хацелася б, каб дызайн, прадстаўлены ў гэтым музеі, быў асобны, каб стала зразумела, адкуль ён і кім зроблены...

Аліса ЛЯХОВІЧ:

— Падобны музей патрэбен, таму што ў Беларусі сур’ёзна развіваецца школа дызайну, у прыватнасці — факультэт дызайну ў нашай Акадэміі, і было б добра, каб будучыя спецыялісты маглі паглядзець на дасягненні дызайну сусветнага. Павінны быць, зразумела, у музеі беларускія залы, бо айчыны дызайн — гэта асобная тэма для вывучэння, але нельга абмінуць і знакавыя пастаці сусветнага дызайну.

Не ўсё гэта можна прадставіць фізічна, але хаця б у выглядзе фотаздымкаў або відэа, каб будучы дызайнер бачыў узровень, дасягнуты ў яго спецыяльнасці папярэднікамі...

Страціўшы прывабнасць у вачах спажываўца, яны знікаюць з побыту, губляюцца, знішчаюцца. Як вынік — утвараецца лакуна ў гісторыі матэрыяльнай культуры. Наяўнасць Музея дызайну дазволіла б захаваць найбольш каштоўныя, з гледзішча эстэтыкі альбо тэхналогіі, рэчы ў якасці артэфектаў.

Па-другое, Музей дызайну, як і кожны іншы, меў бы адукацыйную функцыю: знаёміць грамаду з гісторыяй матэрыяльнай культуры ў звязцы з іншымі цывілізацыйнымі чыннікамі.

І, нарэшце, такі музей прапагандаваў бы дызайн. Не сакрэт, што ў нашым грамадстве дызайну не надаецца той увагі, якой ён варта, калі браць у разлік сацыяльную функцыю дызайну і яго патэнцыял. Сама ж наяўнасць музея павысіць у вачах грамады статус дызайну і дызайнера.

масавай свядомасці адбываецца дэвальвацыя прафесіі. Музей жа, як мне падаецца, дазволіць акрэсліць межы дызайну ў тэарэтычным і практычным сэнсе. Яго экспазіцыя магла б распаўсюдзіць на прыкладзе лепшых узораў пра віды і напрамкі дызайну.

Гэты музей я бачу як лакальны. Не трэба ставіць сабе за мэту зрабіць нешта грандыёзнае. Бо гэта, беручы да ўвагі рэальны стан дызайну ў нашай краіне, яго месца ў структуры вытворчасці, нерэальна. Для вялікай экспазіцыі можа папросту не хапіць экспанатаў.

Такі музей быў бы зручнай пляцоўкай для рэалізацыі актуальных выставачных праектаў. Уласна кажучы, дызайнерам і сёння ёсць дзе выстаўляцца. Прынамсі, вельмі удала экспазіцыі ладзяцца ў сценах Беларускага саюза дызайнераў. Але яшчэ адна выставачная пля-

■ Рэзюмэ аўтара

Як бачыце, ніхто з нашых рэспандэнтаў не сумняваецца, што музей дызайну Беларусі патрэбны. Аднак разбежка меркаванняў адносна яго канцэпцыі даволі шырокая. Яго бачаць і адукацыйным цэнтрам, і выставачнай пляцоўкай для кар’ернага старту маладых талентаў, і асяродкам прафесійнага сумоўя... Я ж мяркую, што калі справа распачнецца і пойдзе, дык усё прамоўленае на старонках “К” знойдзе месца ў музейных сценах. Хтосьці прыйдзе ў гэты музей па настальгію, хтосьці — па натхненне, хтосьці — проста паглядзець на зручныя ды прыгожыя рэчы. Галоўнае — справу распачаць.

Бамонд: опера, балет

“Опера на лёдзе? Ды гэта немагчыма!” — скажаць б усе ў адзін голас яшчэ ўчора. Але нядаўні Чэмпіянат свету па хакеі разбурыў усе ранейшыя ўяўленні пра гэты жанр. Прэм’ера Беларускамоўнай (!) аднаактовай камічнай оперы з красамоўнай партыўнай назвай “0:1”, напісанай нашым маладым кампазітарам Вольгай Падгайскай, адбылася на крыніч катку “Юнацтва — Мінск” у парку імя Горкага.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Опера распачынала праграму “Белая ноч, або Ноч у тэатры бур’янаў”, зладжаную Мемарыяльным музеем-маістэрняй Заіра Азгура ў рамках Ночы музеяў. Але многія ішлі менавіта на гэтую — самую, бадай, экстрамальную частку маладзёжнай “усяночнай”.

Збоку на арэне — аркестр і хор, нібы ў філармоніі. На ляду запасных, бы ў кулісах, — тыя, хто выйде на сцэнічную... ільзіню. Салісты спяваюць і адначасова, амаль усе, катаюцца на каньках. Тэмпература паветра — бліжэй да замарзання. Ці можна ўвогуле іграць ды спяваць у такіх умовах? Але пачынаецца дзея — і артысты, у тым ліку выпускнікі і студэнты Акадэміі музыкі, дэманструючы спартыўны характар, пераконваюць нас у адваротным.

Жанравае азначэнне “хакейнай опера-буф”, на маю думку, датычылася не толькі ўмоў пастаноўкі, але і выконвала відэочна рэкламную функцыю. Пэўна, невыпадкова ў агульнапрынятым тэрміне “буф” знікла апошня літара. Бо галоўным у новай оперы сталі не спасылікі на 1730-я гады, калі ўзнікла гэтая італьянская

разнавіднасць жанру, а жаданне спалучыць неспалучальнае, ды яшчэ так, каб гэтае яднанне аказалася гарманічным і карысным для ўсіх бакоў. Паўнаватрасная сімфанічная партытура напісана з шырокім выкарыстаннем тэхнікі мінімалізму. Адапаведна постмадэрну, у яе закладзены самыя разнастайныя тэндэнцыі: неабарочныя і сучасныя “авангардныя” інтанацыі, нечаканыя спасылі-

“Хакей” — ад вершаў хоку?

Опера на марозе

кі на “Яўгенія Анегіна”, бельканта, зонгі Б.Брэхта, жанр оперы-араторыі XX стагоддзя, дзе хор выступае ў якасці каментатара (як тут не ўгадаць яшчэ і спартыўных каментатараў?), меладрамы XVIII-га (гэта не душашчыпальная “мыльная опера”, а проста размоўны рэчывы на фоне музыкі) і інш. Завершаныя нумары спалучаюцца з разгорнутымі сцэнамі, пабудаванымі ў рэчывы і арыёманеры. У сюжэце — відавочныя паралелі з казкамі пра трох братоў, дзе старэйшыя разумнікі — хакеісты, а малодшы “дурня” — музыкант і кампазітар па мянушцы Дзюбют. Але менавіта ён акурат у троеці раз (у трэцім тайме матча) з дапамогай чароўнай сілы Музы-Уверцюры раптоўна становіцца пераможцам. А над усім — любячая ў постмадэрне тэма сна. І — цудоўная, шыкоўная, сакавітая беларуская мова, дзе кідкія, трапныя вершаваныя радкі адпавядаюць жанру мюзікла.

Не зусім, праўда, склалася рэжысура. Ужо хаця б таму, што на рэпетыцыі, асабліва “сцэнічна-арэжныя” (нарандаваныя), было адведзена зусім мала часу (дадамо, на радасць спевакоў, якія не паспелі цалкам

Мастыхін

Сем плюс...

Мастакі — спецыялісты мастацкага тэкстылю стварылі ў складзе Беларускага саюза мастакоў творчую суполку “Сем+”. Гэта Аля Непачыловіч, Наталля Сухаверкава, Алена Сяргева, Вольга Рэдкава, Алена Сяргева, Марыя Барысенка, Уладзімір Лісоўчанка. У Цэнтры сучасных мастацтваў адбылася выстаўка-прэзентацыя суполкі.

Пётра ВАСІЛЕУСКІ

Гэта не “справаздачная” экспазіцыя, калі аўтары знаёміць гледачоў з вынікамі працы за пэўны перыяд. Гаворка ідзе пра выстаўку-дэкларацыю: мастакі дэманструюць розныя эстэтычныя канцэпцыі і спектр тэхналогій, якія яны збіраюцца скарыстоўваць у сваёй творчай практыцы. А гэта і тыя формы ткацтва, што грунтуюцца на народнай традыцыі ды канонах прафесійнага мастацтва, і аб’ёмна-простаравыя кампазіцыі, і складаныя калажы, дзе спалучаны матэрыяльныя аб’екты з розных сэнсавых ды эстэтычных сістэм.

Кожны з названых вышэй твораў мог бы пры патрэбе зладзіць грунтоўную персаналію. Але цалер яны — суполка, зыходнай умовай існавання якой з’яўляецца сумяшчальнасць менталітэтаў і блізкасць светапоглядаў. У дадзеным выпадку аднае

вызначыліся адносна мякка, за якой тэжстыль перастае быць самадастатковай эстэтычнай з’явай. Гэта не загана, але такія чыннікі, каб эфектыўна спрацоўваць, вымагаюць стварэння адмысловага кантэксту. У дадзены момант некалькі перасоўных выставак суполкі вандруюць па свеце, прадстаўляючы замежнай аўдыторыі сучаснае беларускае мастацтва і саму Беларусь, адкрытую свету. Адкрыта для новых праектаў і сама суполка. Знак “+” у яе назве сведчыць пра магчымасць далучэння да яе новых членаў ды гатоўнасць генерываваць ідэі.

Сад-сінтэз

У галерэі “Акадэмія” Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў ажыццёўлены эксперыментальны выставачны праект “Сад”. У экспазіцыі былі спалучаны дэкарэтыўна-прыкладное мастацтва, відэа, графічны дызайн і... парфума. Яшчэ і музыка граля. Для нашых культурных рэзліў такі сінтэз — справа, можа, і не звышнаватраская, але незвычайная.

Пётра ВАСІЛЕУСКІ

Курыравалі праект студэнты, што навуваюцца па спецыяльнасці “Мастацтвазнаўства”. Яго мэта — выявіць мастацкімі сродкамі настрой веснавога абуджэння прыроды, якое ў сэнсе метафізічным сімвалізуе творчы пачатак. Праект “Сад” уяўляе з сябе дыялог пакаленняў, бо ў ягоных рамках сённяшня студэнты-мастацтвазнаўцы Акадэміі працавалі са шклом, створаным студэнтамі, што навучаліся дэкарэтыўна-прыкладнаму мас-

страшч голас “на марозе”). Для дасягнення напружанай, а не “млявай” кульмінацыі трэба было, магчыма, запрасіць сапраўдных хакеістаў — якую-небудзь юнацкую каманду, якая не толькі спрытна гукала б ключкамі па лёдзе, цалкам забыўшыся на адзінока засумаваюшую шайбу, але і тэатральна, відовішчна “разыграла б” некалькі камбінацый, страціўшы тую шайбу толькі ў апошні момант, якім і скарыстаўся б Дзюбют.

Будзём спадзявацца, што больш дасканалая ўвасабленне нас чакае наперадзе. Не абавязкова на лёдзе, можна і на роликках, а то і ўвогуле з дапамогай адапведнай харэаграфіі (ёсць жа балеты і пра футбол, і пра катанне на катку). Галоўнае — праект не павінен застацца разавым. Бо ён — адна з першых беларускіх ластавак, здольных “зрушыць лёд” і разамікнёнасці акадэмічных “авангардызмаў” і маладзёжных субкультур, растапціць ільзінку недаверу да сучаснай оперы (прынамсі, акадэмічнай, без усялякіх прыставак кітгалту “рок-” ці “поп-”) нават з боку спецыялістаў. Кадры для гэтага — ёсць. Тая ж Вольга Падгайска, Сяргей Долгушаў (Дзюбют) даюно працуюць і нават супрацоўнічаюць разам у абедзвюх сферах. Тым жа пільмым здзяйсненню, творчых эксперыменту — выканальніцкіх, кампазітарскіх, арганізацыйных — палае Андрэй Якушаў (Сярдані брат). Малады дырыжор Аляксандр Хумала, узначліўшы Музычную катэду “Санорус”, не толькі працягнуў закладзены Аляксеем Шутам традыцыі ўвасаблення сучаснай беларускай музыкі, а тым ліку оперна-балетнай, але і ўзніў і на новую вышыню ды прафэсійна. Ёсць і публіка! Ёсць нават піяр! Значыць, дачакаемся і маладзёжна-эксперыментальных оперных чэмпіянатаў. Тым больш, што толькі за апошні час былі напісаны некалькі новых оперных твораў...

К

тацтву ў 1970 — 1980 гадах. Спецыяльна для выстаўкі парфюмерам быў распрацаваны водар, які дазваляў удрымаць вясну не толькі на вока. Таму веснавога саду дапаўнялі фотаздымкі, відэа, работы студэнтаў-мадэльераў. Хаця, канешне ж, галоўнае тут — шкло.

Зразумела, курсавая работа адрозніваецца ад творчай. Навучанне і самарэалізацыя — рэчы розныя паводле вызначэння. Але мне пасля наведання выстаўкі захацелася даведацца, як склаўся лёс тых студэнтаў 1970 — 1980 гадоў. Было б шкада, калі б з нейкіх прычын прадстаўлены тут патэнцыйны застаўся нерэалізаваным.

Беларускае мастацкае шкло вывучана не так грунтоўна, як наша ткацтва або кераміка. Мы маем у краіне добрую тэхнічную базу, наладжаную вытворчасць, нават вытворчы брэнд (шклозавод “Нёман”), але імёны нашых твораў — спецыялістаў мастацкага шкла, на жаль, не на слыху ў шырокай грамады. Выстаўка ў галерэі “Акадэмія”, спадзяюся, паспрые пачаць дыскусію з гісторыі гэтага віду дэкарэтыўна-прыкладнага мастацтва ў Беларусі. А ўсвядомяна наяўнасць даўняй гісторыі пазітыўна адаб’ецца на іміджы сённяшніх майстроў мастацкага шкла і брэндаў, на якія гэтыя майстры працуюць.

На здымках: работы з экспазіцыі. К

Мастыхін

Вытокі і крыніцы Хадаровічаў

Адразу дзве роднасныя экспазіцыі — “Вяртанне да вытокаў” і “З рукатворных крыніц” — з’явіліся ў Светлагорскай царкінняй галерэі “Традыцыя” імя Германа Пранішнікава. Роднасны не толькі таму, што прадставілі іх бацька і сын — Уладзімір і Павел Хадаровічы. Духоўнае адзінства назваў — навідавоку. І па творах адразу ж бачна, што мастакі спавядаюць не знешне беларускі, этнаграфічны рэалізм, а той, што выяўляецца падсвядома.

Яскрава гэта адчувацца ў зале, якую ўладарна падпарадкавалі сабе работы Уладзіміра Хадаровіча. Прадстаўлены яны рэтраспектыўна, а таму і па іх можна бачыць, як паступова змянялася само сутнасць рэалістычнага стаўлення да выяўленага мастацтва. Вось з’яўдана ўвасаблены настрой нарачанскага ветранага дня. Цяжкія, ёмістыя, цягучыя хвалі марудна перавальваюцца каля прасторнай лодкі, у якой маладая жанчына пшчотна ўтрымлівае свае падхопленыя ветрам валасы. На твары — гарэзлівае задавальненне.

Камертон

Двойчы “-issimo”

...І піянісіма для пацалункаў

Калісьці “Мінская вясна” была міжнародным фестывалем, у рамках якога ладзіліся яшчэ два, таксама міжнародныя: “Duettissimo”, прысвечанае партэіямным дуетам, і “Mandolinissimo” з панаваннем гітары, лютні, мандаліны. Ці спраўдзілася сёлета азначаная ў назвах “вышэйшая ступень” італьянскага запалу ў выяўленні пачуццяў?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Колькасна — не. Бо ад першага “-issimo” застаўся ўсяго адзін юбілейны вечар: наш партэіямны дует Валерыя Баравікова і Наталлі Котавай прыехалі павінаваць з 15-годдзем калегі з Расіі і Малдовы. Другое “-issimo” ўкласла ў два дні, выключна ў Камернай зале імя Р.Шырма, без аркестра, нават без... удзелу гітарыстаў, месца якіх занялі балалаечнікі. А вось якасна — на абодвух святах хапала ўзлёту, маленькіх і вялікіх музычных адкрыццяў.

Першым канцэрту “Mandolinissimo” арганізатары далі назву “Вясновае мелодыі каханьня” — і ў зале лабелпа закаханых пар. Адно з аддзяленняў было прымеркавана да 150-годдзя дня нараджэння італьянскага кампазітара Рафаэле Калача, але многія мэтанакіравана ішлі на соіту з балета “Рамэа і Джульета” Пракофьева. Калісьці, дзякуючы ідзі дырыжора Аляксандра Анісімава і яе ўвасабленню музыкантаў Інай Карпук, на гэтай аснове ўзнікла літаратурна-музычная кампазіцыя. Цяпер яна была паўторана — у пералажэнні Мікалая Марэцкага для мандаліны, мандолі і раяля, набыўшы праз гэтыя тэмбры асаблівае інтымнасьце апаведу, набліжэнне да шкспіраўскай эпохі.

А вось на сольніку Актэта балалаек “Віцебскія віртуозы” — зала была літаральна набіта школьнікамі — без усялякіх “культпаходаў”, проста таму, што цікаваць да гэтага інструмента

Усё прасторава абмежавана, канкрэтна, у адзіна магчымай прагматычнай каларыстычнасці. Упэўненасць малюнка, дакладнасць адценняў... Напісана гэтая работа ў 1983 годзе.

Зусім іншая пейзажнасць — у творах “Вязьніка. Родная хата Я. Купалы” (2001), “Под’явыскіх вясны” (2003), “Пралескі” (2004), “Напрадвесні” (2007), “Спакой” (2009). Адчуваецца жаданне мастака захаваць нешта самае галоўнае менавіта ў той дэталізацыі, якая па-май-стэрску яскрава выяўляе сама сябе. Духоўнае спалучэнне неспалучальнага? Так. Але гэта

ментажнасці, захоўваецца беларускі каларыт. Вось хто боспамількова адказвае сваім творамі на тры спрадвечныя пытанні мастака: аб чым, што, як? Аб часе, які па-за часам. Рэчы, якія адчуолены народным побытам. Фарбамі нацыянальнага светаадчування.

Цікава параўнаць два ягоныя нацюрморты з аднолькавай назвай — “Мёд”. Першы напісаны ў 1993 годзе, другі — у 2005-м. Нейкія дэталі (глійныя посуд з мёдам, соты, дымар, льяныя ручнікі, гладшыца з рамонкамі), вядома ж, паўтараюцца. Але ў пазнейшым па-

Аб часе, які па-за ім

часе творы (менавіта ён і экспануецца ў светлагорскай галерэі) усё праўлена нейкай (так і хочацца сказаць: мядовай) святочнай каларытнасцю. Мядовы Спас? Магчыма. Ва ўсялякім выпадку, амаль па самай столпу хаты бачым беражліва ахугануў беларускімі льянымі ручнікімі ікону з абліччам Ісуса... Яшчэ большую фрагментарную дэталізацыю адчуолены і зласнасці заўважаем у “Нацюрморце з птушыным гнездом” (2014). Нельга не захаляцца яго “Хлебам”, “Рамонкамі”, “Бэзам”, бо напісана ўсё колерамі адчуоленай святочнасці з такім майстэрствам.

Разглядаючы экспазіцыю Уладзіміра Хадаровіча, слухачу яго самога, я зноў і зноў думаму пра тое, што наша ўдзяленне аб рэалізме выяўлена ветрам валасы. На твары — гарэзлівае задавальненне. Зараз апошні абагу-

ляняе ў сабе ці не ўсе стлы ды напрамкі творчых здабыткаў, застаюцца, аднак, верным самаму галоўнаму. А яно — у таленавітай выскове: ёсць мялонак — ёсць мастак; няма мялонка — няма і мастака.

Размова аб экспазіцыі П.Хадаровіча. “Мед”. К

Розмова аб экспазіцыі П.Хадаровіча. “Мед”. К

Тэатральная плошча

У Слоніміскім драматычным тэатры адбылася прэм’ера новай лірычнай камедыі па п’есе амерыканскага драматурга Рычарда Баэра “Тустэп на фоне чамаданаў” у пастаноўцы галоўнага рэжысёра тэатра Васіля Сяўца. Гэта першы спектакль паводле твора амерыканскага драматурга на нашай сцэне.

Раней тэатр ажыццяўляў пастаноўкі па п’есах французскіх, украінскіх, італьянскіх, рускіх драматургаў. Дайшла чарга і да амерыканскага, ды яшчэ Рычарда Баэра, творца якое выклікае неадзначаныя думкі і меркаванні, а расійскі тэатральны рэжысёр

Спрэчны “Тустэп...”

Марк Захароў наогул пра яго п’есу “Тустэп на фоне чамаданаў” сказаў, што гэта “рэч звыш-пошласці нават для расійскай сцэны, якая шмат чаго ўжо бачыла”. Але ў пастаноўцы Васіля Сяўца ў слоніміскім

Фурса) і Чак (Раман Вайтулевіч) пакуюць яе рэчы. Герман (Сяргей Яўменаў) пераблытаў дату і, прышоўшы да Хрысціны, бачыць гэтыя зборы. Дыялог, які доўжыцца ўвесь спектакль, нагадвае цудоўную джазавую імправізацыю. Разумныя, неардынарныя, даўно немаладыя людзі размаўляюць пра жыццё, пра смерць і каханне. Гэты фантастычны дует хутка пераходзіць у спрэчку, а потым — у прызнанне ў каханні і... танец.

П’еса амерыканскага драматурга — з тыя, што называюцца бенефісіямі. Акцёры стараюцца паказаць у спектаклі сваё майстэрства, дэманструючы ўсю яго палітру. У асноўным на сцэне толькі двое артыстаў — Наталля Шугай і Сяргей Яўменаў, якія выконваюць галоўныя ролі. На іх і трымаецца ўся пастаноўка.

Сяргей ЧЫГРЫН, загадчык літаратурнай часткі Слоніміскага драматычнага тэатра. На здымку: сцэна са спектакля “Тустэп на фоне чамаданаў”. Фота аўтара

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

І ён мае рацыю. Дырэктар — менеджар гаспадар, які адказвае за ўсё. А Анатоль Іванавіч — такі. “Грошай нам на развіццё ніхто не дае, — кажа кіраўнік, — круцімся самі”. У музейнай экспазіцыі (жывой, цікавай, насычанай) з’явілася нядаўна старадаўняя шафа. Вядома ж, з’явілася не сама па сабе — дапамаглі мецэнаты. І не толькі з ёй. Так, для тэатралізацыі выкарыстоўваюцца шыкоўныя шляхецкія строі, што, між іншым, былі задзейнічаны ў “Пане Тадэвушы” Андэя Вайды...

Ёсць і шабля, якая паслужыла не аднаму роду ваяроў Рэчы Паспалітай, — яе падарыла госця з Польшчы, што рашылася развітацца з сямейнай рэліквіяй пасля ўбачанага ў музеі хараства. Маецца ў музеі і сучасны аналаг слускага пояса, які Анатоль Іванавіч набыў у Кракаве: была ідэя купіць падобны ў Беларусі ды падтрымаць слускіх майстроў, аднак вырашальным аказаўся кошт... Справа ў тым, што набыты пояс за ўласныя грошы спадара Еўмянькова, паездкі ў Польшчу для якога сталі ці не будзённымі. Дзякуючы новым набыткам музейнай тэатралізацыі набылі яркасць і пераканаўчасць. Аляпаватасць тут адсутнічае цалкам, замест яе — спрэс вытанчанасць, густ, павага да вытокаў славянскага паэта...

Музей жыве не толькі экспазіцыямі ды тэатралізацыямі. Чацвёрта супрацоўнікам не грэбуюць і прастай сялянскай працай. Да прыкладу, дырэктара мы заспелі за корпаннем у музейным агародчыку. Выкошваецца, у тым ліку і ўручную, трава на невялікай прысядзібнай тэрыторыі, пастаянна высаджваюцца дрэўцы. “Кожнае — як ліст у будучыню”, — запэўнівае спадар Еўмянькоў. Мы звярнулі ўвагу, што на галінках — белыя ды чырвоныя стужачкі. Аказалася, іх пакідаюць пад час музейных вяселляў шматлікія маладыя. Натуральна, што, разам з тэатралізацыяй, такая паслуга — платная. Ёсць у кіраўніка музея жаданне пераўтварыць адзін з гаспадарчых будынкаў у гасцёўню. Праўда, спадзяецца ён не на фінансавую дапамогу Міністэрства культуры, а на прыватнага інвестара, які гатовы ўзяць у арэнду будыніну і пасля адпавед-

Акцыя “К”: журналісцкі аўтапрабег па СДК і не толькі

Неспасцігальнасць абедзеннага часу

чаным удалечыні ад музейных аб’ектаў, ды згатаваць шашлык. Наколькі памятаю з працы ў музеі, паслуга гэтая ўлетку карысталася вялікім попытам...

Трохкутнасць Вялікай Сваротвы

Плануючы маршрут, вырашылі наведаць унікальны гістарычны аб’ект — адзіную ў Беларусі царкву трохвугольнай у сячэнні формы, якая размясцілася ў Вялікай Сваротве. Як высветлілася, вёска — зусім маленькая і богаслужэнні тут адбываюцца толькі раз на тыдзень. А таму дамовіліся з настояцелем храма Іаанам Па-

Гучала музыка...

нага рамонту прымаць гасцей, што хацелі б затрымацца ў Завосці даўжэй. Але і наракаць на Мінск не выпадае. Той жа рамонт стрэх з чароту кладзецца якраз на сталічнае кіраўніцтва. І самае крыўднае ў гэтай сітуацыі, што за непатрэбнасцю былі страчаны свае спецыялісты, якія ў свой час спрытна абыходзіліся з чаротам ды саломай. Як вынік, цяпер самім давялося вучыцца ў замежнікаў: адпраўляць майстроў на стажыроўку ў Швецыю.

Крыўдна і яшчэ за адзін паказальны момант у жыцці музея. Чаму, напрыклад, шэсць ахоўніц музея (праходзяць, натуральна, па

іншым ведамстве, але сродкі на аплату іх працы мусіць выдаткоўваць Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры) атрымліваюць значна больш за чатырох музейшчыкаў, ад якіх у выніку аптымізацыі пазабірлі ўсё даплаты? Вось і атрымліваецца, што Музей-сядзіба Адама Міцкевіча — самадастатковая, замкнёная на сабе структура, без дапамогі спонсара якой — нікуды.

“Музыка лета” ля аднаго з СДК.

Ці ж у гэтым будучыня такога знакавага для Беларусі аб’екта?..

(Не)лірычнае адступленне Канстанціна АНТАНОВІЧА

Думаецца, Музею-сядзібе Адама Міцкевіча варта звярнуцца да досведу калег з Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту. У плане заробку грошай. Там і карчму ў арэнду прадпрымальнікам здалі, і стварылі магчымасць за пэўную плату групам турыстаў скарыстацца мангалам, размеш-

шквічам, які жыве ў Моічадзі, пра сустрэчу і атрымалі згоду. І гэта нягледзячы на “гарачы” ў свойскай гаспадарцы час.

Святар, які, дарэчы, паходзіць з вёскі Рубель Столінскага раёна, распавёў, што першая драўляная царква ў Вялікай Сваротве была ўзведзена ў XVIII ст. — таксама трохкутная. Новы храм з бутаванага каменя і цэглы пабудаваны ў 1823 г. на сродкі памешчыка Назабытоўскага. Незвычайная форма будынка мае некалькі значэнняў. Так, тры ўваходы ў храм сімвалізуюць адзінства Бога Айца, Бога Сына і Святога Духа. Акрамя таго, такая форма дэманструе і адзінства

Калі луг —

Цягам двух дзён Касцюковіцкая зямля дыхала музыкай, паэзіяй і песняй: тут прайшло III Абласное свята паэзіі і аўтарскай песні “Пісьмянкоў луг”.

КАСЦЮКОВІЧЫНА

У першы дзень была арганізавана экскурсійная праграма “Па шляхах вядомых землякоў”. Маршрут праходзіў праз Касцюковіцкі краязнаўчы музей, Літаратурны музей А.Куляшова ў аграгарадку “Новыя Саматэвічы” і Студзянецкую святую крыніцу. Апошнім прыпынкам стаў гісторыка-культурны аб’ект “Пісьмянкоў луг” на беразе Бясыдзі ў вёсцы Бялынкавічы, дзе прайшлі Пісьмянкоўскія чытанні. У мерапрыемстве прынялі ўдзел пісьменнікі-землякі, сваякі вядомых беларускіх пісьменнікаў А.Куляшова, А.Русецкага, А.Пісьмянкова, прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі з суседніх абласцей рэспублікі і сталіцы, а таксама госці з расійскіх Бранскай вобласці і са Смаленшчыны.

На наступны дзень на цэнтральнай плошчы горада зладзілі ўрачыстае адкрыццё свята паэзіі і аўтарскай песні “Пісьмянкоў луг”, дзе галоўнымі гераінямі былі Музы. На сцэне амфітэатра пачалося музычнае спаборніцтва паміж удзельнікамі конкурсу аўтарскай

песні. Непадалёк прыцягвалі ўвагу літаратурныя выстаўкі. Тут жа размясцілі свае вырабы ўдзельнікі конкурсу дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Працавала дзіцячая пляцоўка. У канцэртнай праграме “Галасы Прыбяседзя” сваё майстэрства прадэманстравалі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці Крычаўскага, Горацкага, Хоцімскага і Клімавіцкага раёнаў.

Наталія ДРОБЫШАВА, намеснік дырэктара Цэнтралізаванай клубнай сістэмы Касцюковіцкага раёна На здымках: моманты свята. Фота Людмілы СМАЛЯКОВАЙ

Пісьмянкова

Інтэр'ер аднаго з пакояў Дома-музея А. Міцкевіча.

Маёнтак у Паланечцы.

Не тая і не там!

Айцец Іаан.

Царква ў Вялікай Свароўе.

хрысціян: праваслаўных, каталікоў і ўніятаў, якія маглі ўваходзіць са свайго ўвахода ды маліцца ў адным будынку.

Праўда, сучасны выгляд царква атрымала некалькі гадоў таму. Пасля Вялікай Айчыннай вайны храм заставаўся без даху, і толькі дзякуючы мецэнатам (мясцовым жыхарам, якія зрабілі кар'еру ды зарабілі грошы ў замежжы, але не забыліся на святыню малой радзімы) быў адрастаўраны на пачатку новага тысячагоддзя.

Апошнім часам храм не абмянаюць і турысты. Па словах айца Іаана, аб'ект уваходзіць у адзін маршрут разам з Завоссем, а

таму тураператары часам просяць прыехаць і паказаць храм гасцям. А вось мясцовых прыхаджан — не так багата. І прычын тут некалькі: і тэндэнцыя да імклівага змяншэння вясковага насельніцтва, і п'янства, з якім як можа змагаецца малады святар, і не асаблівае шанаванне ў агульнай масе мясцовых жыхароў свайго спадчыны. Тым не менш, айцец Іаан настроены па-баявому: нягледзячы на клопаты з гаспадаркай, бацюшка імкнецца падтрымліваць мясцовыя традыцыі (штогод абыходзіць напярэдадні Хрышчэння хаты ўсіх вернікаў вёскі), адкрыты і да супрацоўніц-

тва з установамі культуры ды адкацыі.

Зрабіўшы колькі здымкаў на памяць, рушым далей, у кірунку Слоніма, і, заўважаючы па дарозе знаёмы будынак, вырашаем прыпыніцца.

Пікнік ля клуба...

Нагадаем, што летась, недзе ў чэрвені, мы завіталі ў СДК **вёскі Моўчадзь**. Установа была зачыненая, абвестка на дзвярах паведамляла, што работнікі рыхтуюцца да мерапрыемства. Тады мы так і не здолелі высветліць, што за мерапрыемства і дзе кан-

крэтна да яго трэба рыхтавацца. Факт застаўся фактам: дзверы ва ўстанове былі на замку.

Сёлета лёс зноў прывёў нас пад вечар у Моўчадзь. І мы зноў (закамернае журналісцкае жаданне!) вырашылі пазнаёміцца з вясковымі клубнікамі. Пазнаёміцца, пасябраваць, мо і прабачэння папрасіць за леташнюю катэгарычнасць. Не атрымалася. Клубны будынак 21 мая зноў аказаўся зачыненым. Гэтым разам нават абвестак з прычынамі мы не знайшлі. А працоўны расклад на дзвярах пераконваў, што ўстанова і па зімовым (нагадаем, у аўтаваж адправіліся крыху больш чым за тыдзень да пачатку лета), і па летнім часе павінна працаваць. Аднак правільна сказана: не вер напісанаму.

І яшчэ адна, адрозная ад леташняга, акалічнасць. Праз сцэжку ад бакавога клубнага фасада, на муражку пад дрэўцамі, па-хатняму ўладкавалася кампанія з паўдзясятка мужчын вельмі працаздольнага ўзросту. Пілі лёгкія спіртаўтрымліваючыя напоі, шумна і не вельмі літаратурнай мовай штосьці аб-

мяркоўвалі. Маладая кабета на веласіпедзе, спыніўшыся на шашэйцы, клікала з гэтай вясялай кампаніі нейкага Лёшу, запрашаючы яго кінуць дурноце і вярнуцца ў сям'ю. Лёша адмоўчыўся, аддаючы перавагу нязмушанаму адпачынку ў "прыклубным фарміраванні"...

Размаўляць з кампаніяй за культуру не было ўжо сэнсу. Таму пакінулі побач з уваходам у СДК легкавік, з паўгадзіны гулялі па Моўчадзі, елі марозіва і ніяк не маглі высветліць стаўленне мясцовага люду да работы клубнікаў. Інакш кажучы, ні станоўчы, ні адмоўныя водгукі так і не дамагліся пачуць. З гэтай незразумелай няпэўнасцю зноў вярнуліся да легкавіка. Аматары прыклубных пікнікоў зніклі ў невядомым напрамку, пакінуўшы пасля сябе плойму пустых пляшак ад напою пад лірычным назовам "Музыка лета"... Не тая музыка гучала тым надвечоркам у Моўчадзі. Не тая і не там...

Мы пачакалі яшчэ з паўгадзіны. Нічога не змянілася. Ад'язджалі з пытаннем: няўжо выпадковасць перарасце ў тэндэнцыю, і праз год, калі завітаем у Моўчадзь, нас будучы чакаць зачыненыя дзверы мясцовага СДК? А так хочацца верыць, што ўстанова культуры эфектыўна працуе для сваіх мясцовых жыхароў, нейкім чынам далучаючы да культуры, выцягваючы іх з багны алкаголю і разбэшчанасці. Ці не так, клубнікі Моўчадзі?..

Агульнае (не)лірычнае адступленне

Выніковыя ўражання наступныя. Мы ніколі не забудземся на смак ядранага бярозавіку і свежых творчых ідэй, якімі частаваў нас у Завоссі Анатоль Еўмянькоў. Дзеля такіх сустрэч і вярта часцей развітвацца са сталіцай! Цяжкавата будзе пазбавіцца і ўражання, што пакінула пасля сябе «музычная» Моўчадзь. Такія ўражання кладуцца на душу чорным гнётам. Ад іх — сорамна і вельмі крыўдна.

Фота аўтару **К**

Пра бачанне перспектывы развіцця ўстаноў культуры Слонімскага і Зэльвенскага раёнаў Гродзеншчыны, а таксама Пружанскага і Івацэвіцкага раёнаў Брэстчыны **чытайце ў наступных нумарах "К"**.

На людным месцы

Абрады аднаго раёна

У Год гасцінасці вялікая роля адводзіцца і ўстановам культуры розных тыпаў, вясковыя — не выключэнне. З такой нагоды раённы семінар па тэме "Старажытныя народныя святы і абрады, сакральныя язычніцкія і хрысціянскія месцы, традыцыйныя іміджавыя культурныя мерапрыемствы і іх пазіцыянаванне як аб'ектаў турыстычнага бізнесу ў Кармянскім раёне" прайшоў у тамтэйшым Раённым цэнтры культуры і вольнага часу.

КАРМЯНШЧЫНА

Ініцыявалі правядзенне мерапрыемства Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці, метадычны аддзел Кармянскага цэнтры культуры і вольнага часу.

Пра традыцыйныя брэндавыя мерапрыемствы раёна, агляд-конкурс "Карагод абрадаў" (Каляды вёскі Акцяброва) распавялі загадчык метадычнага аддзела Вольга Захаранка і метадыст па народнай творчасці Кацярына Якутовіч, а таксама кіраўнік народнага фальклорнага калектыву "Луца" Алена Малючэнка.

Не меншую цікавасць уяўляюць і аб'екты прыроды: Святая крыніца і

Шкаўрэнава крыніца вёскі Навасёлкі і Багданавічы. З легендамі пра гэтыя крыніцы пазнаёмілі дырэктары Барсукоўскага сельскага дома народных традыцый і Кароцькаўскага цэнтры вольнага часу Ірына Вараб'ёва і Любоў Багдановіч.

Для гасцей-наведвальнікаў, якія цікавяцца народнай медыцынай, працаваў куток народнай медыцыны Баравабуцкага сельскага дома культуры. Кіраўнік аматарскага аб'яднання "Гаспадыня" Таццяна Цімашэнка падзялілася сакрэтамі традыцыйнай кухні Кармяншчыны.

Даведаліся клубныя работнікі і пра тое, якая праца праводзіцца іх калегамі па развіцці этнатурызму на Гомельшчыне. Гістарычны экскурс на н.п. Кароцькі правяла дырэктар Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Таццяна Егерава. Яна распавяла пра знакамітых людзей, што нарадзіліся і жылі на Кармяншчыне.

Культработнікі раёна сталі ўдзельнікамі відэапрэзентацыі: аглядаў-конкурсаў па афармленні куткоў народнага побыту і складанні турмаршруту свайго мясцовасці.

Людміла МЕЛЬНИКАВА, вядучы метадыст па народных традыцыях і абрадах Гомельскага абласнога цэнтры народнай творчасці

Навучэнцы Аршанскай ДШМ № 1 Ягор Пруднікаў, Арсен Траскоўскі і Лізавета Яфрэменка.

Пад небам Іспаніі

Вучні Аршанскай дзіцячай школы мастацтваў № 1 Арсен Траскоўскі (фартэпіяна, настаўнік — Наталля Панасенка), Ягор Пруднікаў і Лізавета Яфрэменка (балалайка, настаўнік — Ірына Віслагузава) прынялі ўдзел у II Міжнародным конкурсе інструментальнай музыкі "Open Spain". У іспанскім горадзе Ларэт-дэ-Мар сабраліся музыканты з Германіі, Францыі, Італіі, Іспаніі, Украіны, Беларусі, Казахстану... Для беларусаў паездка на прэстыжны фест аказалася надзвычай плённай.

ОРША — ЛАРЭТ-ДЭ-МАР

Арсен мае досвед удзелу ў замежных конкурсах. Ягонае выкананне адрознівалася багаццем музычнай мовы, вытанчанасцю і эмацыйнасцю. Арсен стаў лаўрэатам прэміі I ступені. А вось Лізавета і Ягор на такім конкурсе — упершыню. Але дэбют атрымаўся ўдалым: вучні прызнаны лаўрэатамі прэміі III ступені. Арганізатары конкурсу наладзілі для ўдзельнікаў настаўнікаў майстар-класы. А былі яшчэ творчыя сустрэчы, канцэрты, экскурсіі па Барселоне, паездка ў Дом-музей Сальвадора Далі ў Фігейрасе...

Нашы сёлетнія лаўрэаты былі запрошаны на чарговы конкурс, што адбудзецца ў наступным годзе ў Францыі.

Вікторыя БАНДАРЭНКА, выкладчык Аршанскай ДШМ № 1

Лёс гэтага паселішча — бадай тыповы ў наш век урбанізацыі. Сто гадоў таму ў вёсцы Стойлы, што на Пружаншчыне, было больш за дзве сотні жыхароў. Цяпер яе насяляе хіба "драўляны народ", створаны легендарным народным скульптарам Мікалаем Тарасюком. 82-гадовы майстар — "апошні з магікан", які нізавошта не жадае пакідаць родную хату, нягледзячы на ўсе побытавыя складанасці.

Ілья СВІРЫН
Мінск — Пружанскі раён — Мінск

Здавалася б, ход падзей мае незваротны характар, і клінічная смерць паселішча — толькі справа часу. Тым больш, такі лёс ужо напаткаў многія іншыя. Таму назва "Вясковы Рэнэсанс" прымяняльна да Стойлаў падавалася задужа аптымістычнай. Дый ідэя правесці свята амаль зніклай вёскі таксама выклікала недаўменне. Маўляў, каму ж тут святкаваць? Але вынікі праекта, які зладзіў аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пружанскага райвыканкама, пераканаўча засведчылі, што адраджэнне — ці, прынамсі, перааджэнне Стойлаў — і сапраўды магчымае.

"Вясковы Рэнэсанс" магчымы праз культурную дзею

Шлях праз дрыгву

Пабудаваная не так даўно шыкоўная шаша Брэст-Гродна выглядае як гудронавы гімн сучаснай цывілізацыі. Але варта трохі збочыць з яе, і адразу трапляеш у "цуд некраўтаў прыроды". Там, на ўскрайку Белавежскай пушчы, і месцяцца тыя Стойлы. Больш-менш нармальную дарогу туды ў свой час не праклалі, а цяпер ужо, відаць, і не пракладуць. Таму апошнія некалькі кіламетраў да Стойлаў пасля залевая становяцца амаль непераадольнымі для легкавога транспарту, і гэтую адлегласць у восеньскую непагадзь ці вясновую слоту даводзіцца праходзіць пехатою.

— Але я мяркую, што дарога праз чысты і прыгожы лес, наадварот, можа стаць дадатковай турыстычнай прынадай, — лічыць аўтар ідэі праекта "Вясковы Рэнэсанс", загадчык аддзела традыцыйнай культуры Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра Ларыса Быцько. — Гэта добрая прэлюдыя да наведання Музея Тарасюка...

Тым больш, да Стойлаў можна дабрацца ажно двума шляхамі. Праўда, адзін з іх тупіковы для аўтатранспарту, у чым на маіх вачах пераканаліся госці з недалёкай адсюль Польшчы, уткнуўшыся пярэднімі коламі ў непразлазную дрыгву. Я са сваім веласіпедам таксама не здолеў бы яе фарсіраваць, каб дзядуля з суседніх Шчэрбаў сам не вызваўся стаць маім правадніком, паказваюшы патаемныя сцежкі. Трапіўшы ў такія мясціны, гарадскі чалавек адразу адчувае: тут усё іначай...

Зрэшты, для гасцей свята ўсе дарожныя цяжкасці і сапраўды не сталі перашкодай. Людзей у той глушчы сабралася шмат — як ніколі за апошнія дзесяцігоддзі.

— Далічыўшы да пяцідзесяці легкавікоў, мы збіліся ды кінулі гэтую справу, — кажа Ларыса Быцько.

Як тое і заведзена спрадзеку, фэст пачаўся з сакральнай дзеі — асвячэння пяціметравага крыжа, усталяванага ў рамках таго самага "...Рэнэсанса". Цяпер пасярод раскіданых у гущарах хат (усе яны выкарыстоўваюцца толькі як лецішчы) з'явіўся сапраўдны цэнтр вёскі. Непадалёк — вялізны шчыт з падрабязнай картай Стойлаў у пару іх росквіту ды цэлым россыпам чыста мясцовых тапонімаў. Натуральна, хат пазначана там значна больш, чым ёсць у рэальнасці.

— Мы пачалі працаваць над гэтым праектам месяцы чатыры таму, — распавядае яго арганізатарка. — Як зараз памятаю: тады быў больш як дваццаціградусны мороз.

З галоўным героем свята акурат напярэдадні здарыўся прыкры казус. Ён узяўся наводзіць парадак і пад час касьбы пашкодзіў руку — яна ледзьве не анямела. Таму ўжо на наступны дзень пасля доўгачаканага для яго фэсту Мікалая Тарасюка чакала аперацыя. Але на людзях ён ані не выдаваў сваіх бед: зухавата танчыў з маладзцамі ды фатаграфавалася з усімі ахвотнымі, а тым даводзілася шыхтавацца ў чаргу. Потым, у кульмінацыйны момант, раздаваў са "сцэны" граматы ад уласнага імя. Каб парушыць звыклы сцэнарый, гэтая роля была аддадзена менавіта яму, а не мясцовым уладам альбо іншым афіцыйным структурам.

раздзела. Культурнай праграме не перашкодзіла ні аўтакрама, ні нават даволі моцны дождж.

Каардынатарка свята была і вядучай канцэрта. Па чарзе яна выцягвала да мікрафона прадстаўнікоў усіх тутэйшых фамілій, далучаючы іх да дзеі. Вось, напрыклад, Галіна Іванаўна пачынае спяваць сакавітым чыстым голасам "На дворе колхоз..." — хіт мінулых пакаленняў, прышчэплены стараннямі тагачасных культасветработнікаў. Ларыса Быцько папрасіла выканаць і нешта спрадвечна-стойлаўскае. Спладарыня Галіна паабяцала, што да наступнага разу абавязкова згадае.

Свята стала сустрэчай самых розных пакаленняў выхадцаў са Стой-

Музея-свадзібы "Пружанскі палацык" Юрый Зялёвч. — Падобныя фэсты можна ладзіць увогуле выключна сваімі сіламі. Галоўнае, каб знайшоўся хоць адзін руплівец... У нас такія ёсць. Прыкладам, журналіст Алесь Горбач, які родам з Кулянаў, робіць сайт сваёй вёскі...

Методыка Рэнэсанса

Пабываюшы на свяце, старшыня Пружанскага райвыканкама Міхаіл Сяркоў прапанаваў зрабіць яго традыцыйным ды выказаў пажаданне: каб наступным разам басаноў хадзілі ўжо ўсе госці. Без сумневу, такая імпрэза ў нечым падтрымае жыццё Стойлаў. Але гэтага ўсё ж замала для таго, каб амаль зніклая вёска адкрыла перад сабой новую перспектыву.

Шмат у чым апошняя залежыць ад лёсу ўнікальнага музея "Успаміны Бацькаўшчыны", створанага непасрэдна на падворку Мікалая Тарасюка. Важным складнікам "...Рэнэсанса" сталі першасныя захады па яго ратаванні. Валанцёры апрацавалі драўляныя работы адмысловым рэчывам, трохі патруціўшы шашаль, які іх апанаваў. Ці назаўсёды ён знік, казаць пакуль зарана: натуральна, умовы ўтрымання твораў у звычайнай хаціне вельмі далёкі ад музейных, ды і даглядаць за імі трэба пастаянна.

— Пра лёс музея Мікалая Тарасюка ўжо не першы год рупяцца пружанскія ўлады, вядуцца размовы і перамовы, пралічваюцца розныя варыянты, — распавядае Ларыса Быцько. — Маё меркаванне тут адназначнае: створаны ў Стойлах работы павінны выстаўляцца ў натуральным асяроддзі. Нават у экспазіцыі "Пружанскага палацыка" яны страчаюць частку свайго каларыту...

Адзін з варыянтаў развіцця падзей абмяркоўваецца ўжо даволі даўно: стварыць у Стойлах філіял таго самага "...Палацыка" — натуральна, вырашыўшы папярэдне ўсе маёмасныя пытанні. Лішне нават казаць, што такая адметнасць стала б яшчэ адным брэндам Пружанскага краю. Тым больш, да справы маглі б падключыцца кваліфікаваныя музейныя работнікі, і вырашаць многія практычныя пытанні было б значна прасцей.

Аднак такіх пытанняў можа ўзнікнуць вельмі шмат: і дабірацца будзе складана тым жа супрацоўнікам, і штаты аднекуль трэба браць, і, зноў жа, грошы... Нават, хутчэй, усё ў адваротным парадку, бо калі з'явіцца грошы, з'явіцца і матывацыя. Ды і стварэнне калямузейнай інфраструктуры ў дадзеным выпадку проста непазбежнае: турыст, які пераадолеў далёкі шлях, наўрад ці паставіцца з разуменнем, калі па бутэльку вады яго адправяць у бліжэйшую краму за некалькі кіламетраў. Адпаведна, тут сам сабой напрашваецца досыць нязвыклы пакуль для родных пенатаў (але, як падаецца, ашаламляльна перспектывы) гібрыд музея і аграэкалогіі. Менавіта падобным чынам ужо вырашыўся лёс многіх глухіх закуткаў па той бок польскай мяжы: аўтэнтчная культура ды прырода зрабілі іх запатрабаванымі сродкам стомленых гараджан з розных краін.

— Збіраюся правесці сярэд уласнікаў стойлаўскіх хатаў тлумачальную гутарку, каб яны ні ў якім разе не абабівалі свае дамы сайдынгам ды не ставілі шклопакеты, — кажа Ларыса Быцько. — У Белавежскай пушчы гэтыя прыкметы цывілізацыі выглядаюць не зусім дарэчна...

Дарэчы, яны з мужам нядаўна купілі хату ў тых самых Стойлах. Значыць, і сапраўды вераць у іх Рэнэсанс...

Басаноўж як дрэс-код

Абыходзілі бліжэйшыя вёскі, распытвалі, шукалі хоць нейкія сляды тых, хто жыў у даўно ўжо няісных дамах...

Сцэна на траве

Вёска толькі на паверку здаецца незваротна вымерлай. Насамрэч, у яе жыхароў засталіся нашчадкі, сваякі, раскіданыя цяпер ледзь не па ўсім свеце... Арганізатары свята паставілі сабе за мэту іх адшукаць — і знайшлі. Насуперак стэрэатыпам, ніхто з гэтых людзей не імкнецца вытравіць памяць пра родную вёску — наадварот, яна для іх — святая. Таму, адклаўшы ўсе справы, яны рушылі на фэст — з Пружанаў, Брэста, Мінска... Адзін стойлавец знайшоўся нават у Новасібірску! Ён прыехаў не змог, але затое напісаў прывітальны зварот да сваіх аднавяскоўцаў.

Па словах арганізатараў, агулам свята сабрала ажно 120 выхадцаў з вёскі — толькі ў адзін двор прыехала 33 чалавекі! Многім і прыязджаць не было куды: ад роднай хаты засталіся адны ўспаміны... А вось тыя, чые дамы ўсё яшчэ стаяць, прыклалі нямала намаганняў, каб прывесці да ладу свае падворкі.

Наогул, было відаць, што арганізатары імкнуліся як мага арганічна ўлісаць свята і ў прыродны, і ў сацыяльны ландшафт. Зрабіць яго не "мерапрыемствам для птушачкі", а менавіта "ад душы". І ў іх атрымалася. На імправізаваную сцэну, размешчаную непасрэдна на траве, выходзілі тыя народныя калектывы, для якіх фальклор — гэта жывая стыхія, а не навуковая рэканструкцыя. Асабліва "запальвалі" зухаватая "Хмелеўскія валацугі" з Жабінкаўскага раёна: не так і часта ў нас гумар бывае папраўдзе смешным... Былі моманты, калі мяжа паміж удзельнікамі і публікай наогул нівельявалася: усе разам танчылі басаноў ды спявалі, як тое і павінна быць на сапраўдным вясковым фэсце...

Мне даводзілася бываць на розных імпрэзах — у тым ліку вялікіх ды пафасных, удзел у якіх бралі знакамітыя творчыя калектывы. На жаль, ім досыць часта даводзілася граць ледзь не ў пустэчу, бо пераважная частка публікі ўжо літаральна праз колькі імгненняў пасля адкрыцця прысмоктвалася да ятак з ежай і пітвом. Але гэтым разам было ўсё інакш: "глядзельная зала" зусім не

лаў, і часам здаралася так, што людзі бачылі адно аднаго праз пярэву ў некалькі дзесяцігоддзяў.

— Пасля таго фэсту мне яшчэ дзён пяць несупынна тэлефанавалі ды дзякавалі, і многія казалі: каб не такая нагода, наўрад ці мы б сюды калі выбраліся, — распавядае Ларыса Быцько. — Таму я парадавалася за нашых суайчыннікаў, якіх часам лічаць інертнымі ды абыякавымі. Як выявілася, яны захавалі такую моцную любоў да сваёй малой бацькаўшчыны!..

Нягледзячы на амаль сямейную атмасферу, публіка была разнастайнай: кар'ерныя стойлаўцы змяшаліся з цікаўнай інтэлігенцыяй, што панаяхала здалёк. Стрэў знаёмага, беларускага інтэлектуала, які доўгі час жыве за мяжой: у Польшчы, Чэхіі, ЗША. Ён быў у поўным захваленні.

Невялічкае фінансаванне, патрэбнае для правядзення праекта, забяспечыў грант Інстытута міжнароднай супрацы "Саюза нямецкіх народных універсітэтаў". Ды, як падаецца, такія імпрэзы могуць ладзіцца і без замежнай падтрымкі.

— Безумоўна, свята стала добрым прыкладам для іншых беларускіх вёсак, — перакананы дырэктар

Ад “...Сесіі” да “...Сесіі” — трохгадовы перапынак, бо папярэдні Конкурс візуальнага мастацтва студэнтаў мастацкіх спецыяльнасцей ВНУ “Арт-Сесія” праводзіўся ажно ў 2010-м. А сёлетні форум — юбілейны, дваццаты. З такой нагоды цікава азірнуцца на яго гісторыю і больш пільна аглядзець сучасную выстаўку, каб зразумець, што з сябе ўяўляе зараз сумесная “творчая справаздача” маладых мастакоў.

Фрагмент экспазіцыі “Арт-Сесія-2014”. / Фота аўтара

тваў і яе Латгальскі філіял, Мінскае мастацкае вучылішча... І вось сёлета колькасць інстытуцый, студэнты з якіх прымаюць удзел у чарговай “Арт-Сесіі”, здаецца, дасягнула гістарычнага максімуму: дадаліся прадстаўнікі дзюсельдорфскіх Акадэміі мастацтваў і Вышэйшай школы візуальных мастацтваў, кельнскага Універсітэта імя Альбертуса Магнуса, а таксама Маскоўскага дзяржаўнага гуманітарнага ўніверсітэта імя М.Шолахава. Зазначу, я пералічваю толькі тыя ВНУ, дзе навучаюцца пераможцы-2014. У дадатак, па-за конкурсам, але на роўных, у экспазіцыі прадстаўлены работы кітайскіх студэнтаў.

“Арт-Сесія” — выстаўка-курс менавіта сучаснага мастацтва, яна — заўсёды на вастрыі, рэагу

раможцаў — расфаксаваны чорна-белы пейзаж “The Last Shot” Даны Васільевай (Латгальскі філіял Латвійскай акадэміі мастацтваў). Другі лаўрэат-жывапісец — Вікторыя Рустамава, з той жа ўстановы, у трыціху “Вертыкальная плынь” дэманструе прыхільнасць падкрэслена вольнаму ды індыўідуалісцкаму творчаму духу першых «Арт-Сесій», якім найбольш адпавядаў абстрактны экспрэсіянізм, актуальны тады (а магчыма, і зараз) як антытэза акадэмізму, што панавала ў постсавецкай адукацыі.

А вось ацэньваючы скульптуру, журы размеркавала галасы паміж традыцыяналізмам, няхай сабе і вельмі эстэцікам, рэльефа Антона Нічыпарука (БДАМ) “Кожнаму сабаку...” ды іранічнай дэканструкцыяй класічнага партрэта аўтарства Кірылы Дзёмчава (ВДПУ імя П.Машэрава) “Ён памятае ўсё — мыслар”. У выніку, перамог першы, але другому дастаўся Спецыяльны прыз Гарадской думы Рэзекне (Латвія) “За пластыку форм у скульптуры”.

На жаль, не маю магчымасці прыгадаць работы ўсіх лаўрэатаў, але кожная з іх — цалкам годны “дарослы” твор мастацкага ўзроўню, што, безумоўна, вышэйшы за сярэдні по краіне.

Пасля таго як з галоўнай сцэны прагучалі імёны лаўрэатаў, глядачы былі ўзрушаны пластычным перформансам “Едакі”, прысвечаным Ван-Гогу, у пастаноўцы Тэатра-студыі сучаснай харэаграфіі з Масквы — уладальніка Нацыянальнай тэатральнай прэміі Расіі. Ёны нешараговы твор нагадаў, што менавіта ў Віцебску праводзіцца Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі (IFMC), лаўрэатам якога і з’яўляецца маскоўскі Тэатр.

Афіцыйнае ўшанаванне і ўзнагароджанне 35 лаўрэатаў пройдзе пад час Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” — 9 ліпеня ў Канцэртнай зале “Віцебск”. Тут з 9 па 14 ліпеня на юбілейнай выстаўцы “Арт-Сесіі” прадставяць не толькі лаўрэаткія творы гэтага года, але і знакавыя работы колішніх прызераў. Карацей, цудоўна, што традыцыя “Арт-Сесій” ізноў адраділася! Бо, перафразуючы знакамiты выраз, без “...Сесіі” жыць студэнтам бадай і не так удо весела.

Павел ВАЙНИЦКІ,
арт-куратар, скульптар,
мастацтвазнаўца

“Арт-Сесія” для будучых CV

Засталіся легендамі глядацкія натоўпы, якія бралі штурмам выставачныя залы першых Сесій, ды барацьба за месца ў экспазіцыі. Цяпер не было ажыятажу: адкрыццё, выстаўка і нават праца журы аказаліся спакойна-адладжанымі, бы па добрай завядзёнцы. Настальгічна прыгадваючы колішніх лаўрэатаў, чые пераможныя работы паказалі, што ў беларускае мастацтва прыйшлі сапраўдныя новыя “зоркі” (Алег Елізараў, Анатоль Жураўлёў, Аляксандр Фалей ды іншыя), засведчу: сённяшняя “...Сесія” не мае настолькі яркіх экспанентаў і экспанатаў. Пералічаныя імёны форум зрабіў бачнымі, забяспечыўшы маладым на той час мастакам моцны старт і паблісіці. І ў сучасных пераможцаў, упэўнены, конкурс застанецца важным ці, прынамсі, першым радком раздзела “Узнагароды” іх будучых (спадзяюся, доўгіх і змястоўных) мастакоўскіх CV. Нягледзячы на параўнальную “роўнасць” прадстаўленых твораў, а можа, і дзякуючы ёй, вызначэнне лаўрэатаў прынесла пэўныя складанасці. Але, на мой погляд, выбар журы, у склад якога гэтым разам увайшлі старшыня Беларускага саюза дызайнераў Дзмітрый Сурскі, прафесар Латвійскай акадэміі мастацтваў Освалдс Звейсалніекс, айчынныя мастацтвазнаўцы Міхаіл Паграноўскі і Таццяна Бембель, мастакі — віцебскі Віктар Ні-

Выстаўка пасля трохгадовага перапынку сапраўды выклікала інтарэс.

на апошнія інтэрнацыянальныя трэнды. Таму цалкам лагічнай выглядае звалюцыя яе намінацый ад “Выяўленчага мастацтва”, “ДПМ” і “Дызайну” на пачатку 1990-х да цяперашніх “Мультимедыя”, “Актуальнага мастацтва” і, сярод іншых, нават “Стрыт-арт”. Бачыцца свечасовым рух маладога мастацтва ў грамадскую прастору, бо надалей “Арт-Сесія” будзе мець намінацыі “Паблік-арт” ды “Рэсайклінг-арт” — таксама адна з цікавостак ужо наступнага фэсту.

Крыху пра намінацыі ды іх пераможцаў, бо лепшыя студэнцкія работы рэгіёна (у шырокім сэнсе, не абмяжоўваючыся межамі краін) адлюстравалі мясцовыя арт-адукацыйныя выклікі і тэндэнцыі. Адзначу, найперш, фатаграфію як медыя, ужытую ў лепшых “сесійных” работах не як сродак дакументацыі рэчаіснасці, а ў якасці дзейснай зброі для даследаванняў і эксперыментаў. Тут прайгравалі партрэтны (не зважаючы на ступень іх індыўідуальнасці ці гламурнасці), а перамагалі фармальныя экзерсісы “Раўнавагі” Алены Дзічкоўскай (ГДУ імя Янкі Купалы) і “Мастацкія дрэвы, машыннае шкло і аконныя рамы” — структураваная праз фота інтэрвенцыя Нані Гемер (Дзюсельдорфская акадэмія мастацтваў).

Дарэчы, фотаўплывы выразна прасочваліся нават у жывапісе, зважаючы на работу аднаго з пе-

калаеў і мінскі — Таццяна Гомза, а таксама аўтар гэтых радкоў, стаўся аб’ектыўным.

“Арт-Сесія”, нагадаю, была занавана высілкамі педагогаў віцебскіх ВНУ — сённяшняга Педагагічнага ўніверсітэта імя П.Машэрава і Дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта, — таму спярша ў ёй удзельнічалі толькі тамтэйшыя ж студэнты. Надалей заангажаваных інстытуцый паступова стала больш: далучыліся Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў, Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы, Латвійская акадэмія маста-

Моцны старт і паблісіці заўжды актуальныя

Апошні месяц вясны праішоў у Гродзенскім дзяржаўным музычным каледжы пад знакам аргана, які пры падтрымцы аблвыканкама навучальна-ўстанова набыла ў Польшчы. Падзея стала знакавай не толькі для каледжа, але і для ўсяго горада — сёлетняй Культурнай сталіцы Беларусі. Бо падобнага ўнікальнага электраінструмента, вырабленага на стыку найноўшых інжынерных ды інфармацыйных тэхналогій, няма на тэрыторыі ўсяго СНД.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Вось што апаўёў пра навінку Аляксей САЛАДУХІН, дырэктар Гродзенскага дзяржаўнага музычнага каледжа:

— Корпус інструмента выкананы ў класічных традыцыях старадаўняга арганабудавання, а гучанне максімальна набліжана да натуральнага акустычнага, прычым не нейкага абстрактна арганнага, а “пазычанага” ў сапраўдных інструментаў. У гэтай гукавой віртуальнасці перад намі могуць па чарзе паўстаць во-

Рэйтынг ідэй з Беларусі

Восем сэмплаў на арган

І.Алоўнікаў пасля першага выканання на новым аргане.

Такія арганы ёсць у Празе і ў Франкфурце-на-Майне.

сем рэальных арганаў, створаных у XVI—XX стагоддзях для сабораў Вялікабрытаніі, Германіі, Італіі, Нідэрландаў, Польшчы, Францыі, Чэхіі. Як такое магчыма? Праз поўную алічбоўку таго або іншага аргана — ад непасрэднага гучання труб да дробных дэталей працы мяхоў, што падаюць паветра ў трубы, і вырабу на гэтай аснове сэмплаў, якія і запісваюцца потым на электронны інстру-

мент. На наш польскія майстры іх запісалі — восем...

Права прэзентацыі аргана было прадастаўлена знаману беларускаму музыканту, салісту Беларускай дзяржаўнай філармоніі, народнаму артысту Беларусі, прафесару Ігару Алоўнікаву. Для першага канцэрта ён абраў віртуальную мадэль аргана нямецкай барочнай традыцыі, вырабленага ў 1673 годзе і размеш-

чанага ў Празскім саборы. Выбар маэстра патлумачыў тым, што на падобным нямецкім аргане ён займаўся пад час навучання ў Маскоўскай кансерваторыі. Адпаведна была падабрана і праграма, якая складалася з твораў вялікага І.С.Баха, уключаючы знакамiтую Такату і фугу рэ-мінор.

Пасля канцэрта слухачы доўга не разыходзіліся, з непадробнай

цікавасцю разглядалі інструмент — “Magnus Silesia Moderno ROYAL”. Бо толькі калонкі па баках сцэны (дарэчы, найвышэйшай якасці) нагадвалі пра тое, што яны пабывалі не ў Празскім саборы, а ў Канцэртнай зале каледжа...

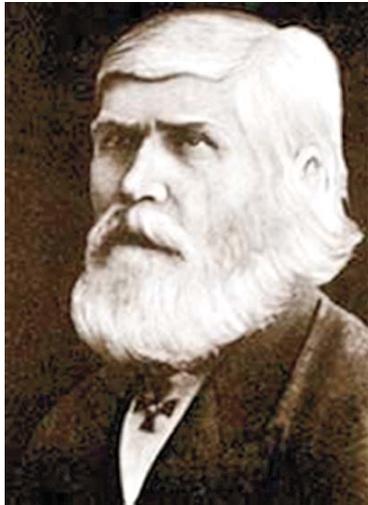
Дарэчы, у красавіку свой арган займела і старадаўняя лютэранская кірха ў Гродне.

Повязі: Японія

Сёлета адзначаецца 200-годдзе з дня нараджэння нашага земляка Іосіфа Антонавіча Гашкевіча — дыпламата, усходазнаўцы, перакладчыка і мовазнаўцы, першага дыпламатычнага прадстаўніка Расійскай імперыі ў Японіі. Яго асоба, як і ягоная навуковая дыпламатычная дзейнасць, настолькі шматгранная, што дасюль прыцягвае ўвагу шматлікіх навукоўцаў з розных краін Еўропы і Азіі. У тым ліку — з Японіі ды Беларусі. Дзейнасць Гашкевіча ўшанавана і UNESCO: сусветная арганізацыя ўнесла ягоныя ўгодкі ў свой Каляндар памятных дат.

дурны падпісання мірнага трактата паміж дзвюма краінамі, пасля чаго морам вяртаўся дадому. У Ганконгу ён і трапіў у палон да англічан. Вось тут, амаль год седзячы за кратамі, ён займаўся складаннем першага японска-рускага слоўніка. А выдаў даследчык сваю мовазнаўчую працу ўжо пасля вызвалення — у 1857-м, у Санкт-Пецярбургу.

Трэба сказаць, што надрукаваць слоўнік было не так проста. Вось што, дарэчы, пісаў пра гэта сам Іосіф Гашкевіч: "Друкаванне японскага слоўніка сустрэла вялікія цяжкасці: поўнага кітайскага і японскага шрыфта ў Пецярбургу не было, а для таго, каб іх зрабіць, патрабавалася шмат часу і выдат-

Пра аўтара слоўніка, складзенага... у палоне

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Знаёмцеся: Акіра Фурусавы, старшы выкладчык кафедры мовазнаўства і краіназнаўства Усходу факультэта міжнародных адносін Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Трынаццаць гадоў таму, скончыўшы Такійскі інстытут рускай мовы, ён пераехаў жыць у Беларусь. Тут ажаніўся з беларускай, выкладае ва ўніверсітэце і паспеў дасканаваць вывучыць характар і норавы мінскіх студэнтаў. Да таго ж, даследуе разнастайныя пытанні беларуска-японскіх сувязей — ад мовазнаўчых да культурных. Не так даўно спадар Акіра захапіўся вывучэннем навуковай спадчыны Іосіфа Гашкевіча і прыняў удзел у III Міжнародных чытаннях, прысвечаных славу таму ўраджэнцу Беларусі.

— Я вырашыў даследаваць адзін з найменш вядомых у Беларусі бакоў творчай дзейнасці Іосіфа Гашкевіча — падрыхтоўку і выданне "Руска-японскага слоўніка", — распавёў "К" Акіра Фурусавы. — Кніга, дарэчы, для сярэдзіны XIX стагоддзя была вельмі перадавая...

Над выданнем сваёй самай значнай мовазнаўчай працы Гашкевіч працаваў разам з японцам Тацібана Касаем. Але самае цікавае тое, што ствараўся "Японска-рускі" слоўнік у той час, калі адзін з яго аўтараў быў... у палоне! Крыху гістарычных звестак. У пачатку 1850-х гадоў Іосіф Гашкевіч быў прызначаны чыноўнікам па асобых даручэннях у Азіяцкі дэпартамент Міністэрства знешніх сувязей Расійскай імперыі ды адпраўлены ў якасці перакладчыка і дарадцы з місіяй Яўфімія Пуцяціна ў Японію на знакамітым фрэгата "Палада". У 1855-м наш зямляк удзельнічаў у працэ-

Консул са Стрэлічава

каў. Таму мы звярнуліся да асобага спосабу друкавання: рускі тэкст, папярэдне набраны і правяраны, аддрукоўваўся чарніламі, а ў пакінутыя прабелы ўпісаліся японскія і кітайскія словы. Затым усё разам друкавалася ў літаграфіі".

Работу ўраджэнца Беларусі годна ацанілі мовазнаўцы. Слоўнік быў адзначаны Дзямідаўскай прэміяй Імператарскай акадэміі навук з уручэннем залатога медала Гашкевічу. І, як адзначаюць сённяшнія навукоўцы, для сярэдзіны

XIX стагоддзя гэтая мовазнаўчая праца была сапраўдным дасягненнем і паспрыяла вывучэнню японскай мовы не толькі ў Расіі, але і ў краінах Еўропы. Дарэчы, як помнік японскай мовы першай паловы XIX стагоддзя мовазнаўчая праца Іосіфа Гашкевіча не страціла свайго навуковага значэння і на сённяшні дзень. Напрыклад, слоўнікам дасюль карыстаюцца даследчыкі гісторыі японскай мовы.

Распавядаць пра Іосіфа Гашкевіча і ягоную навуковую дзейнасць

Японіі. За час свайго знаходжання ў нашай краіне ён наведаў дамы культуры і школы ў многіх рэгіёнах краіны, здолеўшы пазнаёміць са старажытнай культурай японскага народа сотні беларускіх дзяцей і падлеткаў.

Пабываў навуковец і ў Астраўцы, а таксама ў вёсцы Малі Астравецкага раёна Гродзенскай вобласці. Як вядома, менавіта ў маёнтку Малі прайшлі апошнія гады жыцця Іосіфа Гашкевіча, а ў самім Астраўцы славу таму ўраджэнцу Беларусі ўстаноўлены помнік. Дарэчы, сёлета гэты раён наведала і доктар гістарычных навук, прафесар універсітэта ў горадзе Хакадэце Курата Юка. Нагадаю, што Хакадэце — горад, дзе і знаходзілася консульства Расійскай імперыі ў Японіі ў сярэдзіне XIX стагоддзя.

На жаль, па словах Акіры Фурусавы, у Японіі зараз мала ведаюць пра Гашкевіча, пра тое, што ён родам з Беларусі.

Старонкі "Руска-японскага слоўніка"

Акіра Фурусавы можа не адну гадзіну. Няўрымслівы даследчык так захапіўся велічнай асобай першага консула Расіі ў Японіі, што вырашыў абавязкова з'ездзіць туды, дзе нарадзіўся сьлінны беларус. І пабыў там ужо двойчы.

— У вёску Стрэлічава Хойніцкага раёна, дзе і нарадзіўся Іосіф Гашкевіч, я трапіў разам з японскай дэлегацыяй, якая выязджала ў рэгіёны Беларусі, пацярпелыя ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. У паселішчы пазнаёміўся з дырэктарам Стрэлічаўскай сярэдняй школы, які запрасіў мяне прыехаць туды яшчэ раз і распавесці пра Японію ды яе жыхароў...

Запашенне тое было прамоўлена не проста так. Справа ў тым, што Акіра Фурусавы мае незвычайнае хобі: ён ездзіць па гарадах і вёсках Беларусі ды ладзіць там для беларускай дзяцявай майстарскі класы па арыгамі, распавядаючы пры гэтым пра гісторыю і культуру

— Мабыць, найбольш памятаюць пра першага консула Расіі толькі ў Хакадэце. Там, дарэчы, знакамітаму ўраджэнцу вашай зямлі ўстаноўлены помнік. Хаця, несумненна, усё больш японцаў даведваюцца і пра Беларусь. Спрыяць гэтаму і падобныя канферэнцыі, што ладзяцца ў Астраўцы ды Мінску ўжо не ўпершыню. На сёлетніх Чытаннях, дарэчы, прысутнічаў і Пасол Японіі ў Беларусі Сігэхіро Міморы, а пра жыццё і дзейнасць Іосіфа Гашкевіча распавядалі не толькі беларускія вучоныя, але і замежныя навукоўцы, у тым ліку — і з маёй краіны...

Як прызнаўся Акіра Фурусавы, цяпер ён працуе над рэалізацыяй аднаго амбіцыйнага праекта: стварыць разам з выкладчыкамі філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта японска-беларускі слоўнік.

Праект

Гродзенскі праект "Жывая гісторыя" разам з Абласной бібліятэкай імя Яўхіма Карскага і аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі гарвыканкама правёў свята адной з самых старых вуліц абласнога цэнтру — Элізы Ажэшка. Каля дома пісьменніцы, дзе праходзіла большая частка мерапрыемстваў, ладзіліся майстар-класы народных рамеснікаў і традыцыйных танцаў, тут можна было паслухаць вершы, прысвечаныя літаратарцы.

Краязнаўцы стварылі выставку старых фотаздымкаў. Для самых маленькіх наведвальнікаў працавала дзіцячая пляцоўка, дзе можна было не толькі пагуляць у гульні,

Свята колішняй Раскошы

У час свята вуліцы Элізы Ажэшка ў Гродне. / Фота Марка ХАРПАМАВА

але і з'есці марожанае ў стылізаванай савецкай кавярні. А з гісторыяй кожнага дома па вуліцы Ажэшка гродзенцы маглі пазнаёміцца праз адмысловую экспазіцыю.

Пра гісторыю старадаўняй вуліцы распавядае краязнаўца, дарэчы, і яе жыхар, Віктар Сяліпін:

— Першыя згадкі пра вуліцу адносяцца да 1560 года, калі ў валочным вымярэнні вуліца горада яна насіла назву "Новая дарога да Верцялішак". Потым назва змянялася неаднойчы. У 1760 — 80 гады пачалася забудова. Тады ж (а гэта час кіравання гродзенскага старасты Антонія Тызенгаўза) тут пасялілі ў

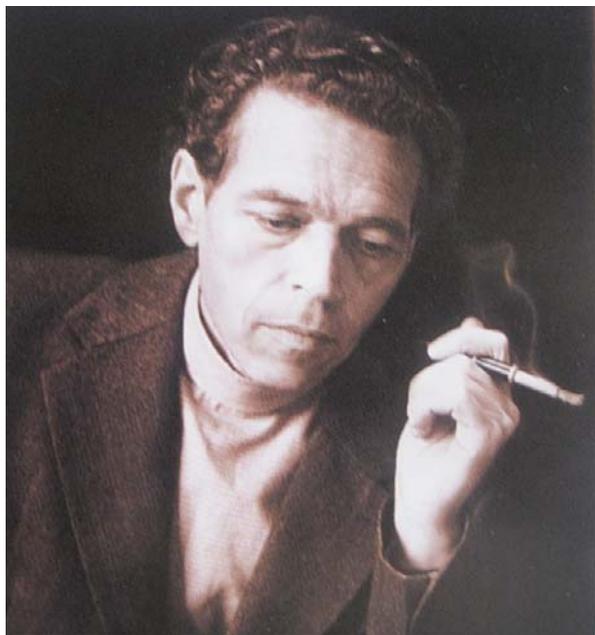
маленькіх дамках майстроў з Заходняй Еўропы, праўда, на жаль, толькі адна з тых пабудов засталася тут пасля. З 1802 года вуліца называлася Раскоша. Развіццё сваё яна атрымала, калі была пабудавана чыгунка.

Цяпер асноўныя будынкі, што захаваліся на гэтай вуліцы, адносяцца да канца XIX — пачатку XX стагоддзя. З тых старых дамкоў можна вылучыць дом № 1 — колішні палац Масальскіх, які мае цікавую гісторыю. Ён паўстаў у 1740-х як дом так званай Медыцынскай акадэміі Жана-Эмануіла Жылібера. Акадэмія, па сутнасці, ніколі ў гэтым будынку не змяшчалася, бо яго ўзвялі, калі ўстанову ўжо перавезлі ў Вільню...

Андрэй МЯЛЕШКА Гродна

Калектыў Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы выказвае глыбокія спачуванні з прычыны смерці выдатнага беларускага паэта Генадзя БУРАЎКІНА, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі імя Янкі Купалы. Разам з усім беларускім народам мы засмучаны гэтай стратай.

Зараз я заканчваю працу над кнігай пад рабочай назвай “Міхаіл Савіцкі. Чырвонае і чорнае” для выдавецтва “Мастацкая літаратура”. У працэсе збору матэрыялаў, у тым ліку ў час маіх шматлікіх сустрэч з мастаком і “кіламетрамі” запісаў яго ўспамінаў на дыктафон цягам многіх гадоў, а таксама ўжо цяперашніх пошукаў дакументаў у музейных архівах ды фондах, я сутыкнуўся з тым эксклюзівам, пра які раней амаль ніхто не ведаў... У гэтым фрагменце распавяду пра тое, як 19-гадовы хлопец з Беларусі, у будучым — сусветна вядомы мастак, стаў удзельнікам гераічнай Севастопальскай эпапеі і фактычна — адным з апошніх абаронцаў чарнаморскай крэпасці ў 1941 — 1942 гадах.

Міхаіл Савіцкі.

Малавядомыя старонкі Севастопальскай эпапеі Міхаіла Савіцкага

Да апошняга патрона...

Барыс КРЭПАК

...Напрыканцы мая 1940-га 18-гадовы сялянскі хлопец з вёскі Звянячы Талачынскага раёна Міша Савіцкі атрымаў атэстат сталасці. Талачынская сярэдняя школа засталася ў мінулым. Перад ім паўстала пытанне: што далей? Ну, зразумела, спачатку трэба было адслужыць у Рабоча-сялянскай Чырвонай арміі. Справа ў тым, што 1 верасня 1939 года Вярхоўны Савет СССР прыняў новы Закон аб усеагульным воінскім абавязку, які замацаваў пераход арміі і флоту на кадравы прынцып камплектавання ды арганізацыі. Закон устанавіў новыя тэрміны службы для радавога і малодшага начальніцкага складу: у сухапутных войсках — да трох гадоў (замест аднаго), у авіяцыі — да чатырох (замест трох), на флоце — да пяці гадоў (замест чатырох). Прызыўны ўзрост зніжаўся з 21 года да 19, а для тых, хто скончыў поўную сярэднюю школу (як Савіцкі), — да 18 гадоў. Але ў той час працяглы тэрміны службы навабранцаў не палюбілі: служыць у Чырвонай арміі лічылася справай гонару і нават геройства. Ды і лісты старэйшых братоў — Аляксея, Івана і Уладзіміра, якія ўжо праходзілі ваенную службу, былі поўныя захаплення.

Ну, добра, меркаваў Міхаіл, а што далей? Спрабаваць паступіць у мастацкае вучылішча, якое нядаўна скончыў яго стрыечны брат Валянцін Мікалаевіч? Ці пайсці па слядах бацькі Андрэя Пятровіча: вывучыцца на чыгуначніка? Альбо, скончыўшы сельскагаспадарчы тэхнікум у Талачыне, выбраць нешта іншае, напрыклад, прафесію пчаляра, садавода? Усё падабалася, але галоўная патаемная мара — стаць мастаком — была на першым месцы. Зрэшты, часу для канчатковага выбару спецыяльнасці, здавалася, у яго яшчэ было дастаткова.

14 верасня 1940-га Міхаіл атрымаў павестку — гэта быў выклік у Талачынскі ваенны камісарыят. Сябра яго Іван Савініч таксама ішоў у армію, толькі тыднем пазней. Раніцай пасядзелі хлопцы ў засені ліпы каля Шухаўскай воданарорнай вежы, названай так у гонар яе таленавітага стваральніка інжынера Уладзіміра Шухава, памарылі пра светлую цудоўную будучыню, палюбаваліся красунямі-бусламі на вершалінах высокіх дрэў і — развіталіся. Дамовіліся не губляць адзін аднаго...

Спехам, у адсутнасці родных, Міхаіл сабраў свой маленькі драўляны куфэрак, надзеў берэт, падышванку і... на папугцы знік, знянацку для ўсіх, прыхапіўшы на дарожку паўцаглінікі чорнага хлеба ды мяшчак любімых ледзяноў. Пра сябе падумаў: у Талачын — і ўмомант на-

зад. Ад Коханава да Талачына ўсяго ж кіламетраў дваццаць з нечым. Дазволіць жа ваенкам перад далёкай дарогай адлучыцца дадому на дзень-другі, каб па-чалавечы развітацца з сям’ёй...

Але такой магчымасці не прадаставілася. Ваенкамат, размешчаны ў будынку былога праваслаўнага Пакроўскага манастыра, пабудаванага яшчэ канцлерам Вялікага Княства Літоўскага Львом Сапегам на пачатку XVII стагоддзя, стаў для Міхаіла апошнім даваенным мірным “паўстанкам” на яго “малой радзіме”. У той жа дзень навабранцаў хутка пагрузілі ў эшалоны і — праз усю Украіну кудысьці на поўдзень...

Канешне ж, родныя схаміянуліся. Маці Ганна Канстанцінаўна загаласіла-завохкала, бацька таксама схапіўся за галаву: як жа так, думалі, што Міша ў Талачын паехаў на некалькі гадзін, як заўсёды, па справах камсамольскіх, а аказалася... Ужо пасля вайны Міхаіл даведаўся, што Мая, яго сябра сардэчны, загінуў 8 мая 1945-га ў Берліне, літаральна ў дзень капітуляцыі фашысцкай Германіі. Вось такі лёс... Ды і наогул, вельмі шмат моладзі з роднай вёскі не вярнулася з вайны. І старэйшых братоў Савіцкіх таксама пазабірала праклятая вайна. Аляксей загінуў у 1942-м, праз год загінуў смерцю храбрых і Уладзімір. Іван вельмі, але вярнуўся з фронту інвалідам, жыві у Оршы, і там жа памёр ад старых ран у 1961-м ва ўзросце 46 гадоў.

...Службу ў Чырвонай арміі Міхаіл пачаў у Новарасійску ў Курскім 545-м зенітна-артылерыйскім палку, чым вельмі ганарыўся. Ён шмат чытаў пра самую высокую па тых часах тэхнічную забяспечанасць гэтага роду войскаў. І кіно з захапленнем глядзеў пра гэта, асабліва стужку “Калі заўтра вайна”.

Цягам месяца ён прайшоў курс маладога байца і прыняў прысягу. Пачаліся будні па асваенні складаных прыбораў, што надта вабіла дасціпнага хлопца. Ён навучыўся добра страляць з вінтоўкі, нагана, разбіраць і збіраць зброю, абыходзіцца з ручным кулямётам Дзегцярова, станковым кулямётам “Максім”, карыстацца процівагазам, умела капаць акуп для стральбы з розных пастаў, лепш за ўсіх ведаў канструкцыю гармат Ф-1 і РГД-5. А галоўнае — пачаў спасцігаць навуку радыёсправы: як быць на “ты” з перадатчыкам, як пракласці па-

М. Савіцкі. “Клітва Севастопальцаў”, 1985 г.

між вайсковымі штабамі кабель для ключавых ліній і прамога тэлефона, як збудаваць антэнную прыладу, якую лёгка можна аднавіць пры пашкоджанні. Потым усё гэта вельмі спатрэбілася ў смяротных баях за Севастопаль...

Праз нейкі час Міхаіла перакінулі ў Растоў-на-Доне — у школу малодшых камандзіраў па кіраванні зенітнай артылерыяй. Але скончыць яе не паспеў: яго нечакана перавялі ў горад Грозны і прызначылі на пасаду памочніка старшыні палігона авіяцыйнага вучылішча.

Двухпавярховы будынак вучэбных карпусоў і казармы курсантаў выходзілі на вуліцу Чырвоных Франтавікоў. Вуліца цягнулася да чыгуначнай станцыі “Грознафтавая”, ад якой бегалі невялічкія пасажырскія цягнікі з паравозам-“кукушкай” да “Старагрознафты” і далей. А ў Сталінскім раёне знаходзіўся ставок — улюбёнае месца адпачынку гараджан і курсантаў. Менавіта яго асабліва любіў Міхаіл і пры кожным

зручным выпадку наведваў разам з сябрам па службе Мікалаем Чарнаглазавым.

А яшчэ ўдавалася сябрам калінікалі хадзіць на спектаклі гарадскога Тэатра Чырвонай арміі, які знаходзіўся насупраць сярэдняй школы № 2. Дарэчы, там у той час іграў малады Сяргей Бандарчук, тады яшчэ нікому не вядомы акцёр. У адной з нашых размоў я сказаў пра гэта Міхаілу Андрэевічу. І яшчэ сказаў, што ў гэтым тэатры пачыналі працаваць Інакенцій Смактуноўскі і Леанід Бранявы, а ў 1950-я даваў тут канцэрты Аляксандр Вярцінскі. Савіцкі вельмі здзівіўся: “Гэта ж трэба!”...

Выдатны французскі філосаф Мішэль дэ Мантэнь, кажучы пра гібель у 480 годзе да н. э. атрада спартанскага цара Леаніда ў Фермапільскай цясніне, сказаў такую фразу: “Бывалі параженні, якія ў сваёй славе не саступаюць найвялікшым перамогам”. Я мог бы

аднесці такія словы і да драматычнай Севастопальскай эпапеі 1941 — 1942 гадоў, удзельнікам якой з’яўляўся чырвонаармеец Міхаіл Савіцкі. Больш за тое: ён быў і адным з апошніх абаронцаў гэтай гераічнай чарнаморскай цвярдзіні. Пасля 4 ліпеня 1942-га, калі ён трапіў у палон, там, на Херсанескім маяку, практычна нікога ўжо не заставалася...

Міхаіл Савіцкі: “...Дзень абвясчэння вайны не выклікаў ні страху, ні разгубленасці. Усе мы верылі, што знішчым ворага праз пару тыдняў на ягонай жа тэрыторыі. У той час прызначылі мяне камандзірам падраздзялення, якое суправаджала навабранцаў з Грознага ў раён Кахоўкі. Даставілі мы гэты эшалон, і адразу давялося дабірацца ў Растоў-на-Доне. Адтуль — у Махачкалу, потым — у Севастопаль. У дарозе мне трапілася ў рукі газета “Правда” за 24 чэрвеня. І там, на чацвёртай паласе, прачытаў верш Якуба Коласа “Шалёнага пса — на ланцуг!”. Вось малайчына мой зямляк, падумаў я. З такой верай у перамогу абавязкова зламаем хрыбет Гітлеру! Апошнія радкі, памятаю, гучалі так: “Той мусіць загінуць, хто меч узнімае / На голавы мірных трудзяг, / Няхай-жа агорне ноч цёмна-нямая / Падступных падлюг і туляг. / Дык чуйце, народы: ў паход на бандыта! / На меч перакуйце ваш плуг. / Захочам, і Гітлер як пёс будзе біты — / Шалёнага пса — на ланцуг!”...

Па прыбыцці ў Севастопаль мы адразу ўступілі ў бой. Спачатку выбілі ворага з ускраіны горада — з Італьянскіх могілак — і занялі вузлавую ды пасажырскаю станцыю пад назвай Мекензіевы Горы. Гэтая станцыя была размешчана на ўчастку паміж Сімферопалем і Севастопалем, дакладней, кіламетраў за пятаццаць ад апошняга. А самі невысокія, пакрытыя нізкарослым лесам Мекензіевы горы цягнуліся на некалькі кіламетраў уздоўж ракі Бельбек. Называліся яны так па мянушцы контр-адмірала Томаса (Фамы) Мекензі — англічаніна, які пры Кацярыне II служыў расійскаму военнаму Чарнаморскаму флоту. Князь Пацёмкін падарыў яму ўчастак зямлі для ўладкавання ўласнага “хутара Мекензі”. Паступова назва месца распаўсюдзілася на ўвесь гарадскі масіў. Прынамсі, так мне распавядалі таварышы па службе, знаўцы мясцовай гісторыі.

Дык вось, палажэнне на гэтым участку фронту склалася вельмі цяжкае. Крапасных збудаванняў мала, батарэі працавалі на абарону толькі з мора, а фашысты пасля ўзяцця Керчы кінулі на Севастопаль усё сілы, што былі сканцэнтраваны ў Крыме, у тым ліку — авіяцыю і моцную артылерыю. А арудавалі тут немцы ды італьянскія салдаты Сардзінскай арміі, якія ўмацаваліся на вяршыні гары Гасфорта, дзе захаваўся італьянскія могілкі яшчэ з часу Першай абароны Севастопалю сярэдзіны XIX стагоддзя. Калі ў маі — чэрвені 1942-га мы выбівалі ворага з гэтых могілак, я ў складзе маленькай групы забяспечваў пасыльную сувязь паміж штабамі 345-й дывізіі і 25-й Чапаеўскай дывізіі, што знаходзілася на Манастыр-гары. Даводзілася кругласутачна курсіраваць праз забалочаную пойму Чорнай ракі. З кожным днём становілася ўсё цяжэй. Не хапала боепрыпасаў. Калі фашысты прарваліся ў горад, амаль тысяча салдат адышла на ўскраіну Херсанеса. Мы замацаваліся на ўзбярэжжы ў камянях ля маяка і пратрымаваліся яшчэ чацвёрта сутак. Кожны патрон быў на ўліку. Білі толькі прыцэльна. На пятыя суткі патроны скончыліся. Дзявацца нам не было куды...

(Працяг будзе.)

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
Выстаўкі:
■ Выстаўка аднаго твора — габелена "Падрыхтавацца Волкаву!" На зборах" Ігара Уласава — да 16 чэрвеня.
■ Выстаўка "Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі" — да 10 ліпеня.
■ Выстаўка твораў Віктара Кліменкі "Мы толькі вандроўнікі" — да 16 чэрвеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".

Выстаўкі:

- Выстаўка "Алімпійская Беларусь".
■ Выстаўка "Галаграфія-2014. Мінск" — да 6 ліпеня.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка "Сектар", прысвечаная спартыўнай тэматыцы.

Беларусі" — да 15 чэрвеня.

Партрэтная зала
■ "Выстаўка партрэтаў князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоэ" (Германія) — да 16 лістапада.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (Дзень нараджэння ў музеі).
■ "У дзень вяселля — у музей!" (па папярэдняй дамоўленасці).
■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
Выстаўкі:

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- "Мінск губернскай шляхецкай побыт".
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ Выстаўка жывапісу Алега Арлова і Аляксандра Ісачова — да 26 чэрвеня.
■ Выстаўка прыватнай калекцыі гальштукаў Ёзаса Шаўкаўскага "Кожны дзень — новы гальштук" — да 29 чэрвеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".

пнеўматычны цір.

- "Музей крыміналістыкі".
■ Лакальная экспазіцыя "Ваенна-санітарны вагон" — да 30 верасня.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".

- Выстаўкі:
■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".
■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.".
■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".
■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.
■ "Крылы над Лідай" — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
■ Выстаўка "Як жылі нашы продкі".
■ Выстаўка "Чарадзейны Куфар".
■ Выстаўка творчых работ

ШТОТЫДНЁВАЯ МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя

Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН. Аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Спецкарэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Вольга НАВІЦКАЯ. Загадчык аддзела фоталітэрацыі — Юрый ІВАНОЎ. Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД. Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41.

www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэзэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выданы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2014. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Наклад 6377. Падпісана ў друку 06.05.2014 у 17.50. Замова 2414.

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Прыёмная: (017) 290 22 50. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

QR-код:

УВАГА!

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875 ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВОЙ ХІСТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Персанальная выстаўка Аляксандра Рыжэўскага, майстра разьбы па шкарлупіне яйка.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- Выстаўка "Беларусь сакральная" — да 27 ліпеня.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Інфармацыйна-касаваы цэнтр
■ Выстаўка "Смак беларускай гісторыі" — да 31 ліпеня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

Пастаянная экспазіцыя:

- Выстаўка фатаграфій "Мір стары — Мір новы".

Спановая зала

- Выстаўка з прыватнай калекцыі І.Сурмачэўскага "Дух часу і раскошы: мода і стыль 1820 — 1920-х гадоў" — да 15 жніўня.
Паўночна-ўсходняя вежа
■ Выстаўка работ Дзмітрыя Імшары "Уніяцкія храмы

■ Выстаўка "Спорт у жыцці сям'і Міцкевічаў".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам ролика ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстаўка:

- Выстаўка твораў класікаў беларускага жывапісу з прыватных збораў "Краявіды зямлі Беларускай" — да 16 чэрвеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.

- "Back in BSSR / Ізноў у БССР" (савецкі плакат 1940 — 1980-х гг., прадметы матэрыяльнай культуры) — да 14 верасня.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска:

- 12 — "Князь Ігар" (опера) А.Барадзіна.
■ 13 — "Шчаўкунок, або Яшчэ адна калядная гісторыя" (балет у 2-х дзях) П.Чайкоўскага.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.

Тэл./факс: 327 60 81.

- 8 — "Вячэра з прыдуркам" (камедыя) Ф.Вэбера.
■ 9 — "Пан Тадэвуш" А.Міцкевіча.
■ 11 — "Ofic" І.Лаўзунд.
■ 12 — "Translations" Б.Фрыла.
■ 13 — "SOUNDUK" (Ганна Хітрык і гурт "SOUNDUK" на сцэне тэатра).

Выстаўка:

- Выстаўка дзіцячага малюнка і плаката, прымеркаваная да Сусветнага дня бежанцаў, "Будзём разам" — да 22 чэрвеня.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.
Выстаўка:
■ "Куфэрак: стагоддзе прыгажосці" — рэканструкцыя касцюмаў XIX — да 28 верасня.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

- "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва".
Выстаўка:
■ Фотавыстаўка Наталлі Юніцкай-Асіпенка "Яднанне" — да 21 чэрвеня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя:

- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
Выстаўкі:

■ "Створаныя эпохай Румянцава" (літаратурная выстаўка 2-й пал. XVIII — 1-й чвэрці XIX стст. са збору графа М.П. Румянцава).

■ "Класікі беларускага мастацтва".

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- "Свет звяроў Гомельшчыны".
Выстаўкі:
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя:

- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе

выпускнікоў і выкладчыкаў мастацкай школы "Сустрэча пакаленняў".

- Персанальная выстаўка П.Цімафеева "Драматычнасць сярэдняга плана. Час жывых".

■ У рамках праекта "Выток Нёмана — выток духоўнасці" — калектыўная выстаўка "Абуджэнне".

■ Выстаўка дэкаратыўна-прыкладной творчасці А.Чуіуравай (Сярко) "Частка маёй душы".

■ "Вайны свяшчэнныя старонкі" — выстаўка, прысвечаная Вялікай Перамозе.

■ Фотавыстаўка С.І. Котава "Праўнікі Перамогі".

ГАЛЕРЭЯ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

■ Арт-праект Васіля Зянько "EX NIKILA" — да 21 чэрвеня.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 288 15 49.

■ Персанальная выстаўка Д.Сарокі — да 16 чэрвеня.

■ Выстаўка твораў В.Касцючэнікі — да 16 чэрвеня.

■ Выстаўка да 150-годдзя паўстання Кастуся Каліноўскага — да 16 чэрвеня.

- 13 — "Сад" паводле п'есы А.Чэхава "Вішнёвы сад".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ 7, 9 — "Дуброўскі" К.Брэйтбурга.

■ 8 — "Блакітная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 10 — "Цыганскі барон" (аперэта ў 2-х дзях) І.Штрауса.

■ 11 — "Звычайны цуд" Г.Гладкова.

■ 12 — "Соф'я Гальшанская" У.Кандрусевіча. Пачатак а 19-й.

■ 13 — "Юнона і "Авося" А. Рыбніківа.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ 8, 9 — Вечар балета "Са стагоддзя XIX у стагоддзе XXI" ("Па-дэ-карт", "Свята кветак у Чыызана", Па-дэ-пасіс з балета "Эсмеральда", "Серэнада", "Шэсць танцаў").

■ 10 — "Севільскі цырульнік" (опера ў 2-х дзях) Дж.Расіні. Пачатак а 19-й.

■ 10 — "Маналогі пра каханне" — Вечар музыкі Мікаэла Тарывердзіева. Пачатак у 19.30.

■ 11 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзях) П.Чайкоўскага. Пачатак а 19-й.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 33